

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

Genussystemet i LVU-domar

En kvalitativ studie om genusskillnader i 2§ LVU

Marielle Johansson & Viktoria Kronborg

Kandidatuppsats (Sopa 63)

HT 2018

Handledare: Mikael Sandgren

Abstract

Authors: Marielle Johansson & Viktoria Kronborg

Title: *Gendersystem in LVU judgements. A qualitative study of gender differences in LVU judgements.* [Translated title].

Supervisor: Mikael Sandgren

Assessor: Eva Palmblad

When in trial everyone is supposed to be equal to the law. The aim of this study was from a gender perspective to explore how the child's legal guardian was described in judgments of 1 and 2§§ LVU. The method for this study was a qualitative study based on a content analysis. Our selection for this study was 29 judgements from the Swedish court, known as förvaltningsrätten. All of the judgements were from 2018 and from förvaltningsrätten in Malmö. To analyse our result we used Yvonne Hirdmans theory gendersystem. The main result of this study was that förvaltningsrätten make differences due to gender in LVU judgements. There are different descriptions between the characteristics of men and women that leads to unequal judgement. There are also an inequality when describing violence towards the child. In some cases the violence are described more than others. When it is honour violence it is taken more seriously. In the cases of honour violence the fathers violence becomes more prominent and while the mothers violence has a tendency to be diminished. In other families there is a tendency to describe violence as arguments and fractions. Another finding is that fathers when present and willing to take care of his child has high demands on him. He does not have the same expectations on him as a parent like the mother has. The mother is expected to take care of the child and when she does not, the blame is on her. The mother also has to take the blame for the fathers difficulties. This findings is consistent with the gendersystem since this is the normative way of looking at families. Men are superior women and men and women are supposed to be kept apart according to Hirdmans gendersystem.

Keywords: Gender differences in judgements, LVU, förvaltningsrätten, Swedish court, equality, inequality, childcare, Yvonne Hirdman.

Förord

Vi vill rikta ett stort tack till vår handledare Mikael Sandgren för det stöd och vägledning vi har fått längs vägen. Ett stort tack även till er som har tagit er tiden att läsa och kommentera vår uppsats. Vi vill även tacka familj och vänner för peppande och uppmuntrande ord. Slutligen vill vi tacka varandra för ett gott samarbete som har inneburit mycket slit men också mycket skratt.

Innehållsförteckning

1. Inledning	6
1.1 Problemformulering.....	6
1.2 Syfte	8
1.3 Frågeställningar.....	8
1.4 Avgränsningar.....	8
1.5 Arbetsfördelning.....	9
2. Bakgrund	9
2.1 Socialnämnd kontra socialtjänst.....	9
2.2 Förvaltningsrätten.....	10
2.3 Lagen med särskilda bestämmelser för vård av unga.....	10
2.4 Föräldraskap.....	11
3. Kunskapsläge	12
3.1 Kön och domar.....	12
3.2 Kön och barnavårdsutredningar.....	13
3.3 Könsnormer.....	15
4. Genussystemet	16
4.1 Dikotomi.....	18
4.2 Hierarki.....	18
4.3 Genussystemets dynamik.....	19
5. Metod	19
5.1 Metodologisk ansats.....	20
5.2 Källkritik.....	20
5.3 Datainsamling & urval.....	22
5.4 Förvaltningsrättens domar.....	23
5.5 Förförståelse.....	24
5.6 Studiens tillförlitlighet.....	25
5.6.1 Trovärdighet.....	25
5.6.2 Överförbarhet.....	26
5.6.3 Pålitlighet.....	26
5.6.4 Möjlighet att styrka och konfirmera.....	26
5.7 Bearbetning och kodning.....	27
5.8 Analys.....	28

5.9 Forskningsetiska överväganden.....	29
6. Resultat & Analys.....	30
6.1 Mödrar förväntas ta ansvar.....	30
6.2 Våldets olika kön.....	33
6.3 Närvarande fäder.....	36
6.4 Omsorgsförmåga.....	39
7. Avslutande diskussion.....	42
8. Litteraturlista.....	44
9. Bilaga 1.....	48
10. Bilaga 2.....	49

1. Inledning

1.1 Problemformulering

Under 1900-talet har svenskarnas familjeliv förändrats från att det var mannen i hemmet som var den som arbetade och bestämde över familjen, till att idag vara jämställda i det att oftast båda vuxna i familjen arbetar. Detta är det vi idag kallar för en kärnfamilj. Björnberg (2016) beskriver kärnfamiljen som en heteronormativ familj där mannen är den som tjänar mest pengar och är borta från hemmet mer än modern. Modern i familjen ansvarar för att hemmet sköts och att de övriga familjemedlemmarna är välmående. Även om kärnfamiljen inte är lika uttalat heteronormativ längre är det fortfarande denna bild de flesta har om hur svenska familjer är eller ska vara (Björnberg 2016).

Familjepolitiken i Sverige är utformad för att vara jämställd. Valförspolitiken har sedan 60-talet haft en ambition att familjerna ska bli mer jämställda och att mannen ska ta lika mycket ansvar för att ta hand om barnen och att sköta om hemmet. Trots denna ambition har det inte visat sig bli så, utan det är fortfarande kvinnan som har huvudansvaret för barnen (Björnberg 2016). Kvinnan gör mer i hemmet än mannen och hon tar även många gånger ansvar för mannens hushållsarbete (Björnberg 2016). När föräldrarna av någon anledning inte kan ta sitt fulla föräldraansvar och barnen riskerar att fara illa blir familjen ett ärende för barnavården.

Barnavården är den samhällsinstitution som arbetar med barn och unga och utförs av socialtjänsten på uppdrag av socialnämnden i kommunen. Det är socialnämnden som har det yttersta ansvaret för utsatta barn och ungdomar, exempelvis de barn som utsätts för omsorgsbrist av sina föräldrar (Wiklund 2006; Bangura Arvidsson 2003). Till skydd för dessa barn infördes redan 1903 den första lagen i Sverige som beskrev när samhället skulle ingripa då barn far illa (Sou 2015:71). Än idag finns motsvarande lag och heter lag om särskilda bestämmelser för vård av unga, förkortad LVU (SFS 1990:52). Det är socialtjänsten som utreder om ett barn far illa och de utgår då ifrån socialtjänstlagen, förkortad SoL (SFS 2001:453). All vård som utförs med stöd av socialtjänstlagen kräver frivillighet från den enskilde. Om den enskilde är yngre än 15 år krävs samtycke från vårdnadshavarna. Ifall det saknas samtycke till frivillig insats och om det anses finnas ett behov av vård är tvångslagen LVU användbar (Mattsson 2016). För att det ska vara aktuellt med tvångsvård måste det finnas ett omfattande lagstöd. Detta innebär att flertalet rekvisit måste vara uppfyllda för att det ska kunna gå att besluta om tvångsvård. Framförallt är det barnets bästa som ska ligga till

grund för beslutet (Mattsson 2016). Besluten om tvångsvård tas av allmänna förvaltningsdomstolar (Sveriges domstolar 2017a).

I enlighet med likhetsprincipen framkommer i 1 kap. 9§ regeringsformen att domstolar och andra förvaltningsmyndigheter, i sin yrkesutövning, ska vara opartiska och sakliga, samt ta hänsyn till allas likhet inför lagen (SFS 1974:152). Även i FN:s konventioner om mänskliga rättigheter artikel 7 framkommer att alla är lika inför lagen och alla har rätt till samma typ av skydd av lagen samt skydd mot alla typer av diskriminering (Regeringskansliet 2011). Med detta i åtanke ska alla parter i en rättegång få en rättvis prövning utan att diskrimineras. År 2015 fick domstolsverket i uppdrag av regeringen att öka jämställdheten i Sveriges domstolar. Det framkommer i den handlingsplan som togs fram för detta ändamål att det tidigare inte förekommit något aktivt arbete för att synliggöra och motverka skillnader som görs mellan män och kvinnor (Sveriges domstolar 2015). Arbetet med jämställdhetsintegrering ska ske under 2016–2018 och är med andra ord i full gång under arbetet med denna uppsats.

Schyttler (1999) beskriver att det inom rättsväsendet görs skillnad på män och kvinnor. Det finns föreställningar om att män och kvinnors egenskaper skiljer sig, vilket leder till en ojämlig bedömning i rättsprocesser. Petersson (2006) beskriver att det inom socialtjänstens barnavårdsutredningar gjorts skillnader på liknande vis. Det framkommer i Peterssons studie att det finns en skillnad i hur föräldrarnas omsorgsförmåga beskrivs utifrån vilket kön de tillhör. Vidare framkommer att mödrarna skuldbeläggs för att de inte kan ta hand om sina barn på ett tillfredsställande vis. I Peterssons studie (2006) framkommer att mödrarnas förmåga/oförmåga beskrivs ingående där det tas upp många olika problem samt även moderns personliga egenskaper, hennes egen uppväxt och berättelse av hur hon ser på den egna föräldrarollen och hur hon kan sörja för sina barns omsorg. Däremot finns det mer knapphändiga uppgifter i samma utredningar om fädernas förmåga. Deras omsorgsförmåga lyfts ofta inte och endast få uppgifter om till exempel missbruk och hur detta kan påverka barnet beskrivs i utredningen. I flera av de utredningar som använts till studien beskriver fäderna sig själva som att de saknar kompetens att på egen hand kunna ta hand om sitt barn (Petersson 2006). Även i Bangura Arvidssons studie (2003:276f) framkommer att socialsekreterare gör skillnad på kön. Det framkommer att det finns olika krav och förväntningar på män och kvinnor som föräldrar. Lägre krav ställs på fäder i jämförelse med mödrar. Detta på grund av att socialsekreterare inte förväntar sig att fäder ska uppnå de krav

som ställs på dem i samma utsträckning som mödrar. Till följd av detta är risken att misslyckas i sitt föräldraskap större för mödrar än för fäder (Kåhl 1995).

I Byrmans & Skoglunds (2018) forskningsrapport undersöker de språkliga genuskonstruktioner i LVU-domar. De kommer i sin studie fram till att en skillnad kan kopplas till etnicitet snarare än till genus. Materialet är dock litet när det gäller antalet domar som de valt att studera. I samma forskningsrapport studerar Byrman & Skoglund (2018) även vårdnadsdomar utifrån skillnader i genus. Där framkommer att det finns könsstereotypa föreställningar om män och kvinnors föräldraskap, män är oberäkneliga och kvinnor är ansvarsfulla. Eftersom skillnader i hur man ser på genus i vårdnadsdomar har synliggjorts anser vi att skillnader även bör kunna ses i 2§ LVU-domar, då fokus likaså läggs på föräldrarnas omsorgsförmåga och hur de är sitt föräldraskap. Vår undersökning handlar om just detta. Vi kommer att fortsätta på det spår Byrman & Skoglund (2018) från början var inne på dvs. att belysa genusskillnader i LVU-domar.

1.2 Syfte

Vårt syfte är att utifrån ett genusperspektiv undersöka hur förvaltningsrätten belyser barnets vårdnadshavare i domar där socialnämnden ansökt om beredande av vård enligt 1 och 2§§ LVU.

1.3 Frågeställningar

- Hur framstår modern i förvaltningsrättens domar angående 1 och 2§§ LVU utifrån ett genusperspektiv?
- Hur framstår fadern i förvaltningsrättens domar angående 1 och 2§§ LVU utifrån ett genusperspektiv?
- Hur framstår vårdnadshavarna i relation till varandra i förvaltningsrättens domar angående 1 och 2§§ LVU utifrån ett genusperspektiv?

1.4 Avgränsningar

Vårt syfte är inte att kritisera varken socialnämndens ansökningar eller förvaltningsrättens beslut, utan uppmärksamma och synliggöra skillnader i genus som framträder. Vi utgår ifrån att de domar vi har valt att studera har utretts och beslutats på ett rättssäkert sätt och med

barnets bästa som utgångspunkt utifrån de normer som finns i dagens samhälle. Vår kritik riktar sig mot de strukturella skillnader som finns i genus och kan komma att påverka de beslut som fattas av förvaltningsrätten.

1.5 Arbetsfördelning

Denna uppsats har varit ett samarbete oss emellan från början till slut. Innan vi påbörjade skrivandet gjorde vi upp en plan över hur vårt samarbete skulle se ut och har sedan efterhand reviderat denna. I planen framgick när vi skulle ses, vad vi skulle göra vid det tillfället samt om vi eventuellt skulle läsa in oss på något fram till dess. Vår plan var från början att vara färdiga innan jul men vi insåg ganska snart att detta inte skulle vara möjligt. Vi har setts på Campus fyra vardagar per vecka och suttit tillsammans och skrivit. Detta har gjort att vi båda varit delaktiga i samtliga delar av uppsatsen och att arbetsfördelningen varit jämn. Vi har delat upp materialet vi läst in oss på och sedan beskrivit för den andra om det vi läst. Vi har på detta sätt kunnat resonera om alla delar som finns med i uppsatsen och känner oss båda väl bekanta med allt som skrivits och allt material som använts till uppsatsen. Vi har inte alltid varit överens om vad som skulle vara med men har på ett konstruktivt sätt kunnat resonera om varför vi tyckt på ett visst sätt och på så vis kommit fram till ett resultat som vi båda står bakom.

2. Bakgrund

I följande kapitel kommer vi att presentera några av de begrepp som du som läsare bör känna till för att förstå sammanhang kring processen i ett LVU-mål.

2.1 Socialnämnd kontra Socialtjänst

I varje kommun finns det en socialnämnd som ansvarar för uppgifter i enlighet med socialtjänstlagen (SoL). Deras uppgift är att ta emot ansökningar och anmälningar, inleda utredning och fatta beslut om insatser etcetera (Socialstyrelsen 2016). Socialnämnden har enligt 5 kap. 1§ SoL det yttersta ansvaret att se till så att alla barn i kommunen växer upp under trygga förhållanden (SFS 2001:453). Nämnas bör att nämnden kan ha olika namn i kommunerna samt att en stor del av det praktiska arbetet som socialnämnden ansvarar för utträttas av socialtjänsten i kommunerna.

2.2 Förvaltningsrätten

I Sverige finns det tolv förvaltningsrätter. De ärenden som handläggs i förvaltningsrätten är i huvudsak ärenden som rör privatpersoner och myndigheter (Sveriges domstolar 2017a). Samtliga av Sveriges tvångslagar prövas i förvaltningsrätten, förvaltningsrätten fattar då beslut om det ska bli tvångsvård eller inte. Andra mål som prövas av förvaltningsrätten kan vara beslut fattade av socialnämnden i en kommun, till exempel rätten till ekonomiskt bistånd eller rätten till särskilt boende. I de fall det har gjorts ett avslag överklagas socialnämndens beslut till förvaltningsrätten.

I förvaltningsrätten är det en domare och tre nämndemän som dömer i LVU-mål. Familjen blir kallad till en muntlig förhandling hos förvaltningsrätten innan beslut tas om socialnämndens ansökan ska avslås eller beviljas (Sveriges domstolar 2017b). I det fall man vill överklaga domen som fattats görs detta till kammarrätten.

2.3 Lagen med särskilda bestämmelser för vård av unga (LVU)

Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser för vård av unga, förkortad LVU, är en tvångslag. Det är det yttersta ingripandet som samhället kan göra till skydd för ett barn när inga andra insatser räcker till. I §1 LVU framkommer att när det inte går att på frivillig väg utföra de insatser som krävs för att skydda ett barn, träder denna lag in. Barn kan omhändertas enligt två olika principer vilket framgår i paragraferna 2 och 3 i LVU. Enligt 3§ LVU omhändertas barn som utsätter sig själv för fara, det kan röra sig om missbruk, självdestruktivitet, kriminalitet eller "annat socialt nedbrytande beteende" (SFS 1990:52).

I denna uppsats har vi 2§ LVU som utgångspunkt. Denna paragraf innebär att ansökan baseras på att föräldrarna inte har förmågan att se till att deras barn tas om hand på sätt som gör att de kan utvecklas och må bra. Lagen lyder enligt följande:

Vård skall beslutas om det på grund av fysisk eller psykisk misshandel, otillbörligt utnyttjande, brister i omsorgen eller något annat förhållande i hemmet finns en påtaglig risk för att den unges hälsa eller utveckling skadas (SFS 1990:52).

Som nämnts tidigare måste det saknas samtycke till vård för att ett beslut om LVU ska vara berättigat, samtycket kan saknas från en eller båda vårdnadshavarna. Det kan även vara att samtycket inte räknas som tillförlitligt och det därför befaras att föräldrarna kan komma att ta tillbaka sitt samtycke och på så vis riskera vården för barnet. Skulle samtycke finnas behövs inte tvångsvård och barnen kan då istället placeras i familjehem på frivillig väg enligt socialtjänstlagen eller få insatser i det egna hemmet. När barnet har fyllt 15 år måste även barnet själv samtycka till vården, det räcker då inte att vårdnadshavarna samtycker.

I statens offentliga utredning kring LVU framgår att det ska vara en grundläggande princip att barnet och föräldrarna så snart det är möjligt ska kunna återförenas och detta ska tydligt framgå i socialtjänstens vårdplan (SOU 2015:71). Socialnämnden ska erbjuda föräldrarna den hjälp och det stöd som de behöver för att kunna uppfylla de krav som ställs på föräldraskapet, detta för att kunna skapa trygghet för barnet. Föräldrarna ska under tiden för omhändertagandet få information om hur barnet har det och kunna träffa sitt barn, förutom i de fall då detta är olämpligt. Det är barnets vilja och behov till kontakt med föräldern som ska vara grunden till hur detta utformas (SOU 2015:71).

2.4 Föräldraskap

Föräldrars rättigheter och skyldigheter är reglerat i lag i föräldrabalken. Alla barn som är under 18 år behöver ha en eller två vårdnadshavare, dessa är oftast de biologiska föräldrarna. Som vårdnadshavare för ett barn är det ens skyldighet att se till att barnet får en trygg och säker uppväxt och att skydda barnet från att fara illa (Justitiedepartementet 2017). När föräldrarna har gemensam vårdnad om barnet måste de samarbeta och fatta gemensamma beslut i alla frågor som rör barnet. Om föräldrar separerar fortsätter den gemensamma vårdnaden såvida de inte ansöker om att vårdnaden ska ges till den ena av föräldrarna. Om föräldrarna inte är överens om att bara den ena föräldern ska vara vårdnadshavare måste det avgöras i domstol vem som är lämpligast som förälder eller om båda är det. När domstolen avgör ett sådant vårdnadsfall utgår de från vad som anses bäst för barnet. Utgångspunkten är att ett barn ska kunna ha tillgång till båda sina föräldrar. Det innebär att det går att vara vårdnadshavare för sitt barn trots att en inte finns närvarande för barnet. När ett barn blir placerat enligt LVU är föräldrarna fortsatt vårdnadshavare, men det övergripande ansvaret flyttas till socialnämnden som följer upp och ansvarar för att barnet får den vård och omsorg som barnet är i behov av (Inspektionen för vård och omsorg 2015).

3. Kunskapsläge

I detta kapitel kommer vi att redogöra för den forskning som tidigare gjorts och som har relevans för vår studie. För att söka litteratur har vi använt oss av sökmotorn *Lubsearch* som tillhandahålls av Lunds universitet. De sökord vi har använt oss av för att finna den litteratur vi eftersökt har bland annat varit: LVU, kön och domar, kön och utredningsarbete, könsnormer, gender och parenting. Resultatet av sökningarna presenteras närmare i följande avsnitt.

3.1 Kön och domar

Det finns inte mycket forskning i Sverige som undersöker om det görs skillnad på vilket kön personen har som är föremål för en utredning i domstol. Vi har valt att inrikta oss på forskning som är gjord i Sverige, då det är de normer som finns i det svenska samhället vi vill studera. Den forskning vi har tagit del av gällande detta är en forskningsrapport skriven av Byrman och Skoglund (2018) som utförts på Linnéuniversitet på uppdrag av domstolsverket. Deras uppdrag var att undersöka om det finns språkliga skillnader i vårdnadsdomar och i LVU-domar gällande män och kvinnor. Vad som är viktigt att ha i åtanke i förhållande till denna studie är att den är liten och kan på intet vis generaliseras. Deras studie är uppdelad i två olika studier, en kvantitativ och en kvalitativ. I den kvantitativa delen av studien har 21 domar analyserats och i den kvalitativa delen har tre domar närstuderats. Vi anser att studien ändå är av relevans för vårt arbete då den är mycket lik vår studie och att vi inte funnit någon annan studie som vi kan använda som jämförelse. Schlytter (2000) har granskat 3§ LVU-domar utifrån skillnader i könet på barnet som blivit omhändertaget, vilket skiljer sig från vår studie som istället undersöker om det görs skillnader i bedömningen av moder respektive fader. Schiratzki (2007) har studerat domar i mål som gäller vårdnad, boende och umgänge. Hennes artikel beskriver om bedömningen av modern och fadern är jämställd eller om det görs skillnader dem emellan. Resultatet i Schiratzkis (2007) artikel skiljer sig från resultatet i den andra forskningen, då hon inte anser att det finns någon skillnad mellan modern och fadern.

Byrman & Skoglund (2018) gör en analys av kön i LVU-domar, där de bland annat undersöker hur mödrars respektive faders omsorgsförmåga värderas. De kommer fram till att skillnaderna i hur man benämner och värderar omsorgsförmåga snarare kan kopplas till

ethnicitet än till genus. Byrman & Skoglund (2018) åskådliggör mönster som bland annat att föräldrar som inte är svenska medborgare tenderar att ha andra normer kring barnuppfostran, som är förtryckande i jämförelse med svenska normer. Byrman & Skoglund (2018) kommer även fram till att det i vårdnadstvister finns könsstereotypa föreställningar om kvinnor och män i sitt föräldraskap. I deras analys av vårdnadsdomar framkommer att det finns föreställningar om att män är mer oberäkneliga och att kvinnor är mer ansvarsfulla och kontrollerande (Byrman & Skoglund 2018).

Schlytter (2000) undersöker 3§ LVU-domar gällande ungdomar i åldrarna 13–17 år. I undersökningen framkommer att normerna i länsrätten (förvaltningsrätten) skiljer sig åt beroende på om det är en flicka eller en pojke. Schlytter (2000) belyser rättens olika förhållningssätt till flickors respektive pojkars sätt att missbruka alkohol. Hon menar att vad som räknas som ett missbruk för flickor inte är detsamma för pojkar. För flickor är det inte acceptabelt att dricka alkohol varje helg. Däremot är det accepterat för pojkar att dricka varje helg, såvida drickandet inte pågår under en längre period. Det innebär att kriterierna för omhändertagandet av flickor uppnås tidigare än för pojkar, då normen för pojkar är mer tillåtande.

Schiratzki (2007) beskriver i sin artikel att i vårdnadsdomar går det inte att utläsa samma skillnader mellan moder och fader som vi har kunnat urskilja i annan forskning. I vårdnadstvister döms det ofta till fördel för den förälder som är boendeförälder åt barnet oavsett om detta är modern eller fadern. Det är dock vanligare att det är modern som är boendeförälder än fadern. Vanligast är att barnet bor växelvis mellan de olika föräldrarna. Schiratzki (2007) beskriver vidare att det i många länder ses som positivt att modern till barnet inte arbetar utan istället helhjärtat tar hand om sitt barn. Så är det inte i Sverige, här uppmuntrar istället domstolen en arbetslös mamma att söka arbete så att hon kan sörja för sitt barn. I vårdnadsmålen i domstol räknas det som en stor fördel att ha arbete och kunna försörja barnen, detta är lika för både moder och fader.

3.2 Kön och barnavårdsutredningar

Det finns en hel del forskning som gjorts gällande könsskillnader i barnavårdsutredningar. De flesta undersöker skillnader i barnets kön och om det görs skillnader mellan flickor och pojkar. Vissa tar även upp skillnaderna i könet på vårdnadshavarna och hur detta påverkar

bedömningen och om modern respektive fadern får samma möjligheter till hjälp och stöd i sin föräldraroll. Eftersom det är barnavårdsutredningen som utgör grunden som förvaltningsrätten fattar sitt LVU beslut utifrån, anser vi att detta har stor relevans för vår uppsats.

Bangura Arvidsson (2003) skriver i sin avhandling att bilden av fäder i barnavårdsutredningar framstår som otillräcklig. Den information som kan utläsas av undersökningen var att fäder hade en betydelsefull roll för barnet. När fäder har en god relation till sina barn ses de som ansvarsfulla och närvarande. Samtidigt finns det även en annan bild av fäder, där de är oansvariga och våldsamma. Bangura Arvidsson (2003) tar vidare upp olika teman för vad ett gott faderskap inrymmer. Dessa teman är att fäder ska vara närvarande, ansvarstagande och kunna sätta gränser för sina barn.

I Kåhls (1995) avhandling undersöker och analyserar hon, likt Bangura Arvidsson (2003), utredningar inom socialtjänsten. Kåhl redogör för hur socialtjänsten beskriver barnets föräldrar som resurs utifrån olika fallbeskrivningar. Det som genomsyrar fallbeskrivningarna är att kontakten med fadern inte ansågs vara viktig och att fadern i samtliga fall inte sågs som en resurs till barnet. Det framkommer i en fallbeskrivning att socialnämnden inte ansåg att modern var kapabel till att ha hand om sitt barn och att nämnden beslutade att placera barnet i ett familjehem, snarare än att stödja fadern i sitt föräldraskap (Kåhl 1995). Vidare framkommer det i en annan fallbeskrivning att socialnämnden i utredningen hade stor acceptans för faderns bristande omsorgsförmåga. Fadern blev ursäktad när han uppgav skäl till varför han inte kunde ta hand om sitt barn. Skälen ansågs giltiga och ansvaret av barnet överläts till någon annan. Kåhl (1995) menar om det istället hade varit modern så hade inte skälen betraktats som legitima och socialnämnden hade inte låtit någon annan överta ansvaret för barnets fostran. Däremot hade modern fått stöd i sitt föräldraskap och på så sätt hade moder-barnrelationen bevarats.

Det är beskrivet i lag att barnet ska ha rätt till båda sina föräldrar men i det praktiska sociala arbetet är det inte så menar Petersson (2006). Det finns en normativ tanke om att modern ska finnas till hands för sina barn och på egen hand med enkelhet ensam kunna ta hand om sina barn medan fadern inte har det krav på sig. Då detta krav på fadern inte finns har han redan från start bedömts vara okvalificerad som förälder. Petersson (2006) menar att en förklaring till att socialarbetare gör skillnad mellan mödrar och fäder är att socialarbetarnas arbete ska vara baserat på evidens och oftast då utvecklingspsykologi. Eftersom så många

utvecklingspsykologiska teorier baseras på just anknytning och samspel mellan modern och barnet kan detta vara en faktor till att det görs skillnad mellan könen i utredningarna.

Det kan finnas en naturlig förklaring till att fäderna omnämns mindre i utredningarna, eftersom det är vanligt att familjerna som är föremål för utredningen består av barnen och en ensamstående moder. Även i de utredningar där barnen är boende hos fadern eller då föräldrarna är sammanboende, är fadern mindre omnämnd (Petersson 2006). Ofta är då det som skrivs om fadern bristfälligt och inte alls så ingående som beskrivningen av modern. När fadern är involverad tillskrivs hans insatser i familjen stor betydelse. Petersson (2006) tar upp ett exempel om föräldramötet. När fadern är närvarande noteras det i utredningen som ett engagemang. Mammans närvaro noteras inte, hon förväntas vara där. Om modern inte närvarar på föräldramötet noteras detta som ett ointresse från hennes sida medan om fadern inte är där noteras det inte, han har inte denna förväntning på sig.

Mattsson (2010) som i sitt working paper sammanställt olika forskares arbete om genus och socialt arbete, beskriver att det i flertalet av dessa tas upp våld inom familjer. Gemensamt för dessa är att våldet ofta blir beskrivet olika beroende om det är svenska familjer eller om det är familjer med ursprung från andra länder. Vidare framkommer att våldet ofta beskrivs som bråk och inte misshandel, trots att det varit så allvarligt så att barnen behöver omhändertas. Detta kan göra att den misshandel som sker gentemot modern eller barnen förminskas och bortförklaras. I flera av dessa forskningsrapporter ges det förklaringar som kan tolkas som ett ursäktande från fadern, tex svårigheter att hantera stress och därför behöver dricka och att han då blir våldsam. Det framkommer också antydningar om att modern skulle ha provocerat fram våld från fadern och att modern är den som ska ta ansvar för att fadern behövt agera på detta sätt.

3.3 Könsnormer

I följande avsnitt beskrivs de könsnormer som belyses inom socialtjänsten. Vi anser att detta är relevant att ta upp i tidigare forskning, då vi vill belysa hur normativa föreställningar skapas och reproduceras inom socialtjänsten. Varför det är intressant att belysa könsnormer inom socialtjänsten är då det är socialsekreteraren som gör utredningsarbetet inför ansökan gällande 1 och 2 §§ LVU och därmed lägger grunden för de beslut förvaltningsrätten tar.

Det finns en hel del normativa föreställningar kring vad som kännetecknar egenskaper hos personer av ett visst kön. Hertz (2012) har i sin avhandling beskrivit att dessa föreställningar genomsyrar arbetet hos socialtjänsten i deras sätt att prata om klienter. Han har kunnat se att heteronormativa föreställningar gör att socialtjänsten i sina utredningar beskriver föräldrars egenskaper olika beroende på vilket kön de har. Hertz (2012) skriver att det redan i utredningsförfarandet görs skillnad på flickor och pojkar och menar att flickors normbrytande beteende ses som extra allvarligt eftersom de en dag själva ska bli mödrar. Någon liknande formulering finns inte gällande pojkar. Hertz (2012) menar att detta leder till att bilden av att det är modern som ska ta hand om barnet och att fadern är en bifigur som inte behöver ta ansvar, befästs redan tidigt i barnens liv.

I sin avhandling skriver Hertz (2012) att i intervjuer med socialsekreterare beskriver de att alla utredningar de gör ska göras individuellt utifrån varje person och att kön inte har någon betydelse. När han i samma undersökning sedan observerar arbetsgruppens arbete och hur de talar med varandra visar det sig att arbetsgruppen styrs av normativa föreställningar utifrån genus. Hertz (2012) menar därför att istället för att säga sig arbeta individanpassat är viktigt att lyfta och belysa de föreställningar kring kön en har för att kunna skapa förändring och reflektion kring sitt arbete. Det ligger en fara i att inte se sina egna föreställningar eftersom det då heller går att se bortom dessa i utredningsförfarandet.

4. Genussystemet

Svensson (2015) skriver om teorins roll i samhällsvetenskaplig forskning där han betonar hur viktig tolkningen är. Inom samhällsvetenskapen finns det många teoretiska perspektiv att utgå ifrån, vilket gör att forskaren kan studera ett fenomen på många olika sätt. Detta genom att beskriva, förstå och förklara det utifrån olika teoretiska perspektiv (ibid). I vår studie utgår vi ifrån en av de främsta genusforskarna i Sverige, Yvonne Hirdmans teori *genussystem*. Hirdmans genussystem innefattar två logiker, dikotomin och hierarkin, vilket innebär att män och kvinnor hålls isär och mannen är överordnad kvinnan (Hirdman 1988; 2001). Dessa termer kommer att presenteras senare i detta avsnitt.

Vi är medvetna om att det finns ett flertal olika genusteorier och att dessa kan förklaras på olika vis. Genusteorier används inom forskning för att tydliggöra kön som en social konstruktion som skapas i föreställningarna om vilka egenskaper som ska tillskrivas vilket

kön. Manligt och kvinnligt skapas i samhället och politiskt genom föreställningen om att särskilda egenskaper endast får eller ska användas av en person som anser sig tillhöra ett visst kön. Skulle en gå emot dessa konstruktioner kan det ses som att en bryter mot de normer som är uppsatta i samhället (SOU 2005:66). Valet av genusteori grundas i att vi vill analysera strukturer mellan olika könsroller. Vi valde Hirdmans teori genussystem då denna inrymmer begrepp som kan hjälpa oss att förstå vår empiri, samt för att teorin syftar till att synliggöra de skillnader i genus som finns och som upprätthålls i samhället. Vi vill utifrån ett genusperspektiv undersöka hur modern, fadern och hur de i relation till varandra framstår i förvaltningsrättens domar.

Det finns kritik riktad mot Hirdmans teori. Bland annat finns det kritik mot att klasstillhörighet inte är med som en del av genussystemet. Detta då det även finns skillnader inom könen och att det finns kvinnor som har överordnade positioner i vårt samhälle och män med underordnade positioner. Kritik riktas därför mot att det endast är genus som används som förklaring och detta därmed tenderar att utesluta annat som skulle kunna vara en förklaring till ett visst problem eller fenomen (Blomberg & Humlesjö 2000). Kritik har även framförts gällande genuskontraktet, framförallt när det görs historisk forskning. Det blir då svårt att veta hur kontraktet har sett ut vid tidpunkten som man studerar och det blir då lätt feltolkningar. Vi har när vi skrivit vår uppsats haft detta med i beaktning. Vi är medvetna om att annat än genus påverkar de normer som finns, såsom etnicitet och klass, men eftersom det inte är det vi undersöker har vi valt att utesluta andra faktorer än just genus.

Hirdman (2014) skriver att det 1962 publicerades en forskningsrapport "Kvinnors liv och arbete" där forskare formulerade att det behövs jämlikhet mellan könen. Kvinnor och män ska behandlas lika både när det gäller arbete och utbildning men även inom hemmet. Hirdman (2014) beskriver vidare att det nu har gått 50 år och att det fortfarande beskrivs samma saker i rapporter från regeringen, trots att vi kommit en god bit på vägen mot att vara mer jämställda. Hon menar att det finns politiska ambitioner att förändra denna uppdelning men att skillnaden mellan män och kvinnor är djupt rotade i alla samhällsstrukturer och svåra att förändra eftersom att ojämställdheten finns med oss omedvetet. Samhället är sedan länge tillbaka uppbyggd av att mannen är överordnad kvinnan och att det sker en isärhållning mellan könen och för att skapa förändring måste det ske genom alla samhällsskikt och strukturer, vilket går trögt och tar lång tid (Hirdman 2014).

4.1 Dikotomi

Dikotomin inom genussystemet gör gällande att de olika egenskaper som finns hos män respektive kvinnor inte ska blandas utan hållas isär (1988). Moderns roll blir att ta hand om barnet, då det finns normativa föreställningar om att modern är ansvarsfull och kontrollerande. Denna roll finns inte för fadern. Fadern tillskrivs en roll där han inte har lika stora förväntningar på sig. Dikotomin definieras av hur förhållandet mellan man och kvinna är. Vilka de normer vi har kring vad som ska vara manligt och vad som ska vara kvinnligt, både vad gäller det fysiska arbetet men även på ett psykiskt plan till exempel hur en ska bete sig och klä sig (Hirdman 1988). Vi använder isärhållningen för att kunna kategorisera oss själv och andra för att kunna skapa mening och för att hitta en plats. Vidare menar Hirdman (1988) att barn inte föds till det ena eller det andra könet utan genom inläring skapas till det och antar de normer och egenskaper de förväntas ha. Till exempel ska du som pojke inte gråta och du som flicka inte slåss. Dessa egenskaper förs vidare av alla, både män och kvinnor som inordnar sig i detta system då det är det en blivit inlärd till att göra. Den tydligaste isärhållningen är barnafödandet, det är kvinnan som gör detta och det blir därför naturligt att hon också är den som tar hand om barnet.

4.2 Hierarki

Logiken hierarkin innebär att det är mannen som är det allmängiltiga och normala. Det mannen gör värderas högre än det kvinnan gör och därmed är det mannen som utgör normen för hur saker och ting ska vara (Hirdman 1988). En tydlig hierarkisk ordning är att mansdominerade yrken är högre avlönade än kvinnodominerade yrken. Mannens arbete ses som viktigare och bättre och är det allmängiltiga och rätta (Hirdman 1988; 2001). Här tillkommer även maktaspekten, det är mannen som har den högsta makten. Han anses viktigare och är därför också den som tillskrivs mest makt, både i samhället och i hemmet. Att mannen utgör normen har en lång historia bakom sig och kan ses överallt i historien och inom alla olika religioner. Det är en självklarhet som är djupt rotad i vår kultur och ses även inom språket t.ex. i ordet människa. Normen om att mannen är överordnad finns oftast där den inte syns och formulerar vad som ska vara viktigt i samhället. Det är inte ett förtryck utan snarare något som är så djupt rotat i oss att vi omedvetet förhåller oss till detta utan att ifrågasätta det, det är därför också svårförändrat (Hirdman 2001).

En extrem form av hierarki menar Hirdman (2001) är det som kallas för hederskultur. Mannen måste kontrollera kvinnorna i sin närhet för att inte förlora sin manlighet. Kvinnan tillhör mannen och vad hon gör måste noga övervakas av en man så att hon inte gör något som anses vara fel.

4.3 Genussystemets dynamik

Hirdman (1988) beskriver även genuskontrakten. Dessa kontrakt formas mellan individerna och kan förändras när diskurserna i samhällen förändras över tid och när normer vi förväntas leva efter förändras. Kontrakten finns i samspelet mellan mannen och kvinnan på alla olika plan i samhället, i hemmet, på arbetet, i vårt sätt att prata med och om varandra. Kontrakten utgår inte från att vi är jämställda utan att mannen är överordnad kvinnan och denna makt upprätthålls genom kontraktet, både av mannen och kvinnan. Genuskontrakten skapar en tydlighet för oss att förhålla oss till och olika maktstrategier skapas här (Hirdman 1988). Det blir ett sätt för män och kvinnor att närma sig varandra och kunna behålla de strukturer som finns mellan könen. Båda vet vad som förväntas av den andra då både män och kvinnor förhåller sig till de egenskaper som är uppsatta för just det könet en tillhör. Genuskontraktet bryts då en av parterna antar egenskaper som förväntas tillhöra det andra könet. När könsnormerna bryts gör också genuskontraktet det.

* * *

Genuskontrakten finns, som nämnt ovan, på olika nivåer i samhället och vi vill i vår undersökning förstå genuskontraktet på institutionell nivå, då det är LVU-domar i förvaltningsrätten vi undersöker. Genuskontrakten är det som gör att genusystemet kan fortgå. Dikotomin och hierarkin är det som utgör genusystemet, de samspelar med varandra. Vi vill genom denna uppsats se om genusystemet går att urskilja på den institutionella nivån som förvaltningsrätten utgör. I vår uppsats använder vi logiken dikotomi när vi i domarna uppmärksammar skillnader som görs mellan modern och fadern och logiken hierarkin när en tydlig överordning synliggörs hos mannen.

5. Metod

I detta kapitel kommer avsnitt såsom metodologisk ansats, datainsamling och urval,

förförståelse, källkritik, studiens tillförlitlighet, bearbetning och kodning, analys, forskningsetiska övervägande att beröras.

5.1 Metodologisk ansats

Vi har valt att använda oss av en kvalitativ ansats, där vi har besvarat våra frågeställningar med hjälp av en kvalitativ forskningsmetod. Valet av kvalitativ metod baseras på att vi vill undersöka hur de i förvaltningsrättens domar belyser barnets vårdnadshavare utifrån kön och om de gör någon skillnad i sin bedömning gällande genus. Kvalitativ forskning utgår ifrån människor och hur de beskriver sin verklighet. När forskaren sätter sig in i det som undersöks får denne en fullständig uppfattning kring människors verklighet (Holme & Krohn Solvang 1997). Inom den kvalitativa forskningen är det orden som utgör det viktiga när materialet samlas in och när detta sedan analyseras (Bryman 2011:40). Kvalitativ metod valde vi, då vi ansåg att det är den metod som är lämpligast för att ta reda på syftet med vår undersökning och då vi vill studera hur de i förvaltningsrätten belyser genus i förhållande till barnets vårdnadshavare på ett djupt plan.

Inom ramen för kvalitativ metod har vi valt att göra en kvalitativ innehållsanalys. Detta då vi vill försöka förstå hur de i förvaltningsrättens domar dvs. i text belyser föräldrarna utifrån genus. En kvalitativ innehållsanalys kan beskrivas som en metod där forskaren ges stort utrymme att tolka och finna bakomliggande orsaker till det fenomen som är av intresse (Bryman 2011:651). Vi har skapat olika teman utefter de mönster som finns i materialet. Att analysera en skriven text innebär att kunna se olika fenomen som genom texten speglar samhället samt förstärker, befäster och för vidare olika föreställningar vi har (Bergström & Boréus 2012:20). En fördel med att använda sig av en redan skriven text är att forskaren inte kan påverka materialet i lika stor utsträckning, som vid till exempel intervjuer där intervjupersonen kan påverkas av den som intervjuas (Bryman 2011:489). Detta kan även vara en nackdel, då möjligheten att ställa frågor kring det vi inte förstår eller vill veta mer om inte finns. När vi använder oss av en skriven text går vi också miste om kroppsspråket, vilket säger mycket om en människa och tyngden i det som sägs.

5.2 Källkritik

Eftersom vi granskar domar får vi inte en fullständig bild av hur huvudförhandlingen faktiskt har gått till, inte heller får vi ta del av hela det material som socialförvaltningen tagit fram och

som är grunden för det material vi får ta del av i domarna. Den information vi får ta del av kan också ge en snäv bild av vad det rör sig om, då domare kan välja att ta bort delar som kan vara av integritetskänslig karaktär och då endast ta med sådant som är av vikt för att förklara domsluten. LVU-domar är ofta av sådan känslig karaktär, då det rör sig om barn och då ett LVU är oerhört ingripande i en människas liv. Sammantaget kan kritiken med att granska domar sägas vara att vi som läsare inte får en rättvis bild av det fenomen vi undersöker. Vi är i vår undersökning intresserade av förvaltningsrättens förhållningssätt till genus. För att ett beslut om LVU ska kunna tas måste beskrivningen och motiveringen till beslutet vara tydligt, så att förvaltningsrätten kan fatta ett välgrundat beslut. Det är även den information som förvaltningsrätten väljer att belysa som offentliggörs och som sedan lever vidare. Vi anser med anledning av det ovan beskrivna, att de domar vi tagit del av ger oss en tillräcklig bild för att vi ska kunna undersöka och svara på våra frågeställningar. Vi har ingen möjlighet att analysera det som sagts vid huvudförhandling men det som sedan väljs ut som motivering är det vi anser vara det viktiga.

Bryman (2011:489) tar upp fyra kriterier att utgå ifrån för att kunna bedöma kvaliteten på de dokument som studeras. Dessa kriterier är: autenticitet, trovärdighet, representativitet och meningsfullhet. Med autenticitet menas att vi ska vara säkra på att materialet är äkta och kommer från en säker källa (ibid.). Vi har använt oss av dokument som kommer från en av Sveriges domstolar och kan därför känna stor tilltro till dokumentens äkthet. Med trovärdighet menas att dokumenten inte innehåller några fel och att det inte blivit ändrat (Bryman 2011:489). Även här kan vi känna tillförlitlighet till att dokumenten inte innehåller några fel. Representativitet innebär att dokumenten ska vara representativa för den sorts material de tillhör (ibid.). Domarna vi har tagit del av är i stort sett identiska i sin uppbyggnad, endast små skillnader mellan dem förekommer. Detta gör att de domar vi har tagit del av är representativa för hur LVU-domar är utformade. Med meningsfullhet menas att materialet ska vara lätt att förstå så att det är begripligt för läsaren. Domarna är relativt lätta att förstå för oss författare. Vi har under våra socionomstudier läst två kurser juridik. Vi har därför en viss förståelse för den juridiska terminologi som används i domarna. För personer som inte har denna förförståelsen kan domarna vara svårare att förstå. Genom att beskriva domarnas uppbyggnad i kommande avsnitt *förvaltningsrättens domar*, har vi försökt underlätta för läsaren att förstå domarnas struktur. Det är i vissa domar tydligt att vi inte har fått ta del av allt som framkommit under förhandlingen, de blir därmed svårare att förstå. Förvaltningsrättens bedömning utgör ändå en tydlig beskrivning av vad det är som leder till att de fattat sitt beslut,

så att vi kan följa deras resonemang. Detta gör att vi kan känna tilltro till att vårt material uppfyller dessa fyra kriterier.

Mattson (2010) skriver i sitt working paper att det är viktigt när genus används för att belysa ett problem, att inte själv fastna i de kategoriseringar som kan tänkas skapas i det som skrivs. Det är viktigt att inte själv beskriva olika köns kategorier och därmed föra vidare de könsstereotypa föreställningar en vill belysa. Vi är medvetna om att vi upprätthåller den bild vi i vår undersökning väljer att belysa. Dock är det i vår uppsats nödvändigt att beskriva kvinnan som en kategori och mannen som en annan för att överhuvudtaget kunna synliggöra de skillnader som föreligger.

5.3 Datainsamling & urval

För att inhämta material till vår undersökning sökte vi efter domar i rättsdatabasen Karnov. Databasen hittade vi på Socialhögskolans hemsida. Vi valde karnov, då databasen var lättillgänglig samt då det var enkelt att hitta de domar vi eftersökte. Då vårt syfte var att undersöka hur de i förvaltningsrättens domar belyser barnets vårdnadshavare i domar där socialnämnden ansökt om beredande av vård enligt 1 och 2 §§ LVU, har vi valt att göra ett målstyrt urval. Målstyrt urval innebär att vi måste kunna styra vårt urval för att få fram rätt målgrupp och på så sätt kunna få svar på våra forskningsfrågor (Bryman 2011:350f). Vi är medvetna om att vi har, genom att ha använt oss av ett målinriktat urval, styrt forskningen i den riktning vi har velat. Detta då vi har valt ut det som är av intresse för oss. Dock har ett målinriktat urval varit nödvändigt i vår undersökning för att kunna svara på våra frågeställningar.

Avgränsningen har skett i flera omgångar och har sett ut på följande sätt: Vi har avgränsat oss till domar där barnet/barnen har två vårdnadshavare och till domar där socialnämnden ansökt om beredande av vård enligt 1 och 2 §§ LVU. För att inte antalet domar skulle bli för stort har vi gjort en avgränsning och endast använt domar från förvaltningsrätten i Malmö som har behandlats från januari till och med oktober 2018. Anledningen till att inte hela 2018 finns med i materialet är att vi påbörjade vår uppsats i början av november och därför fanns endast domar fram till oktober tillgängliga. Att vi valde att endast använda domar från 2018 grundades i den jämställdhetsintegrering som pågår inom rättsväsendet. Vi ville se om det trots denna fanns genuskillnader i domarna. Malmös förvaltningsrätt täcker samtliga

kommuner i Skåne. Vi valde Malmö förvaltningsrätt till följd av det ovan beskrivna men också då vi befinner oss i Skåne och vi därför tyckte det var intressant att undersöka hur det såg ut där vi bor. Samtliga domar som stämde in på vårt urval laddades ner, vilket resulterade i 72 domar. Av dessa skrevs 41 domar slumpmässigt ut. Efter att ha läst igenom samtliga 41 domar kom vi att inse att materialet var för omfattande för att kunna hinnas med. Till en början valde vi att slumpmässigt ta bort 6 domar med anledning av detta. Vidare togs 3 domar bort då det visade sig att den ena vårdnadshavaren inte gått att kontakta och därför heller inte haft möjlighet att uttala sig i varken utredning eller förhandling. Slutligen togs ytterligare 3 domar bort då det i dessa domar endast gjordes en beskrivning av barnets inställning och föräldrarnas omsorgsförmåga inte alls beskrevs. Dessa kunde därför inte användas som material. Vid detta steg i processen hade vi nu 29 domar att analysera. När vi hade läst igenom och bearbetat de 29 domarna tillkom inga nya mönster, vi hade fått svar på de teman vi åskådliggjort och ansåg därför att antalet domar var tillräckliga för att kunna göra en analys.

När vi sedan hade satt igång med analysförfarandet kom vi till insikt att samtliga 29 domar inte var användbara i analysen. Detta då den information vi eftersökte inte fanns i 3 av domarna. Till en början valde vi att ha kvar domarna i vårt urval, eftersom dessa trots allt var en del i analysprocessen. Dock valde vi att slutligen plocka bort dessa 3 domar, då vi inte ville att antalet använda domar skulle gå att misstolka. Med anledning av detta saknas domar med beteckning D11, D12 och D17 i vår analys. Vårt slutliga material landade i 26 domar.

5.4 Förvaltningsrättens domar

Vi vill genom denna undersökning försöka förstå hur de i förvaltningsrättens LVU-domar belyser föräldrarna utifrån genus. För att göra detta har vi som tidigare nämnts valt att tolka 29 stycken LVU-domar. Dessa har vi namngett *D*, som i domarna följt av ett nummer mellan 1–29, exempelvis D1 och D2. Förteckning över domarna finns i bilaga 2.

LVU-domar är oftast identiska i sin uppbyggnad. Dock förekommer att olika rubriker används och att innehållet skiftar beroende på domens innehåll. Det som i stort sett alltid finns med i en LVU-dom beskrivs enligt följande: Inledningsvis presenteras information om sökande, motpart(er) och saken, följt av en kort presentation om förvaltningsrättens avgörande. Under detta avsnitt presenteras även den ersättning som ska betalas ut till

offentligt biträde och om det finns några sekretessbestämmelser. Därefter följer ett avsnitt om bakgrund, yrkande och inställningar, där sökande beskriver sitt yrkande och där motpart(er) får möjligheten att yttra sig om sin inställning till vården. Därefter presenteras skälen för avgörandet, där tillämpliga bestämmelser såsom beskrivning av lagrum, förvaltningsrättens bedömning, ersättning till offentligt biträde tas upp. Sist presenteras hur domen kan överklagas och vilken ordförande och vilka nämndemän som deltagit i avgörandet. Där framkommer det också om rätten är enig eller om det finns skiljaktig mening. De domar vi har använt som material är olika långa. Den dom som har minst antalet sidor är på 5 sidor och den med flest är på 14 sidor. De flesta domar är mellan 7–11 sidor.

5.5 Förförståelse

Vi vill under denna rubrik delge vår inställning om hur vår egen förförståelse kan påverka uppsatsen. Forskare ska vara neutral och inte låta egna värderingarna påverka resultatet i det som undersöks. Bryman (2011:43ff) menar att det är svårt att anta en helt värderingsfri inställning och att det därför är bättre att lyfta fram det som skulle kunna påverka undersökningen i en viss riktning.

Vi har under vår utbildning på socialhögskolan tagit del av hur normativa föreställningar kan påverka vårt arbete som socionomer. Detta har funnits med som en röd tråd i de flesta kurser vi läst. Vi har fått reflektera mycket över hur våra egna föreställningar kan påverka de beslut vi fattar kring klienter vi kommer att möta. Detta har gjort att vi har en annan ingång i den analys kring genus och könsnormer påverkan, än vad det kanske hade haft om någon annan gjort studien. Vi trodde innan vi påbörjade detta arbete att det fanns en förväntning om att modern skulle vara omhändertagande, att modern skulle ta hand om sitt barn och att fadern inte spelade så stor roll. När fadern inte vill ta hand om sitt barn så uppmärksammas det inte, men när modern inte vill ta hand om sitt barn läggs stor tyngd vid att ta reda på varför. Vi hade alltså föreställningar om att fadern inte förväntades ta lika stort ansvar som modern och att dessa föreställningar upprätthölls och reproducerades i förvaltningsrättens LVU-domar. Vi hade också olika insyn i de familjer som blir föremål för en LVU utredning. Marielle hade sin verksamhetsförlagda utbildning inom familjehemsenheten och fick då träffa barn som var familjehemsplacerade och deras vårdnadshavare. På så vis fick hon en annan inblick i den problematik som låg till grund för besluten om LVU. Viktoria som inte hade någon tidigare

erfarenhet av LVU-processen trodde att det skulle vara mer missbruk inblandat i familjen än vad det var i de domar vi tog del av.

5.6 Studiens tillförlitlighet

Bryman (2011:354) skriver om tillförlitlighet i kvalitativ metod, där han beskriver begreppet tillförlitlighet utifrån fyra olika delkriterier. Dessa är trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet och möjlighet att styrka och konfirmera.

5.6.1 Trovärdighet

Svensson & Ahrne (2015:24) skriver om *trovärdighet* i kvalitativ forskning, där de uppger att forskning bygger på vetenskap och som i sin tur bygger på tro och förtroende. För att uppnå trovärdighet i kvalitativ forskning är det brukligt att inom denna metod prata om tre olika tillvägagångssätt. Dessa är transparens, triangulering och återkoppling till fältet.

Om forskning är transparent innebär det att den är möjlig att kritisera (Svensson & Ahrne 2015:25). För att redogöra för forskningsprocessen beskriver vi vårt tillvägagångssätt och hur vi har resonerat kring vårt metodval genomgående i uppsatsen. Genom att redogöra för forskningsprocessen avser vi även att göra texten mer intressant för läsaren samtidigt som det också bidrar till transparens och trovärdighet. För att öka studiens trovärdighet ytterligare kan triangulering vara användbart. Med triangulering menas att med hjälp av olika typer av metoder, data och teoretiska perspektiv komma fram till samma eller liknande resultat, vilket då ökar undersökningens trovärdighet (Svensson & Ahrne 2015:25f). Det är möjligt att studiens trovärdighet hade ökat om vi använt oss av triangulering. Vi har utgått ifrån teorin genussystemet. Vi hade kunnat använda oss av flera teorier för att få en bredare analys av vårt material, men vi valde att fördjupa oss inom genussystemet och det fanns då inte utrymme för fler teorier. Inom kvalitativ forskning är det svårare att uppnå samma resultat om undersökningen återupprepas, än vad det är vid kvantitativ forskning, där urvalet är större och därför lättare att generalisera. Vi har genom att tydligt förklara vårt tillvägagångssätt i detta metodavsnitt försökt underlätta för att kunna få ett liknande resultat vid en återupprepning. Att ge återkoppling till fältet är ett annat sätt att öka studiens trovärdighet (Svensson & Ahrne 2015:26). För oss har detta dock inte varit möjligt att göra, då vi inte har haft någon kontakt med de personer vi undersöker.

5.6.2 Överförbarhet

Överförbarhet innebär att forskaren försöker finna gemensamma egenskaper hos en liten grupp människor (Bryman 2011:355). I kvalitativ forskning eftersträvas djup och mening, till skillnad från den kvantitativa forskningen där det istället är bredden som är av intresse (ibid). En fyllig och tät beskrivning är således det som eftersträvas och som i sin tur påverkar hur överförbara resultaten blir i kvalitativ forskning. Styrkan i kvalitativ metod är att ha ett rikt och varierande material. Ett omfattande och varierande material kan ge olika bilder av fenomenet vi undersöker (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2015:53). Som nämnts tidigare har vi använt oss av 29 olika LVU-domar. Med denna variation, har vi uppnått överförbarhet i vår studie. Då en dom innefattar två vårdnadshavare innebär det att vi undersöker 58 olika individer, vilket gör att överförbarheten ökar ytterligare.

5.6.3 Pålitlighet

Med *pålitlighet* menas att forskaren ska kunna studera sitt valda område utifrån de regler och riktlinjer som finns inom forskningen (Bryman 2011:355). För att kunna göra bedömning gällande studiens pålitlighet krävs det att forskarna “ska anta ett granskande synsätt”, skriver Bryman (2011:355). Vi har utifrån ett granskande synsätt, med hjälp av genussystemet och vår empiri, kommit fram till liknande resultat som funnits sedan tidigare. På så sätt har vår studie uppnått pålitlighet. Om studiens resultat hade blivit ett helt annat än tidigare forskning och teori hade vi till en början inte kunnat räkna vårt resultat som lika pålitligt, utan varit tvungna att gå tillbaka och se vad det är som kan ha gjort att studiens resultat skiljer sig. En anledning till att resultatet hade kunnat skilja sig från tidigare forskning, är den jämställdhetsintegrering inom rättsväsendet som pågår.

5.6.4 Möjlighet att styrka och konfirmera

Det sista delkriteriet *möjlighet att styrka och konfirmera* innebär att forskaren försöker agera i god tro med utgångspunkt i att det inte går att få en komplett objektivitet i samhällslig forskning (Bryman 2011:355f). Att inte vi inte låter våra personliga värderingar och vår valda teori påverka analysen innebär att vi agerar i god tro. Genom att redogöra för våra förväntningar och vårt utgångsläge kring genus och normer har vi härmed agerat i god tro. Vi har redogjort för vår förförståelse och genusteorin. Detta har vi gjort för att kunna synliggöra om våra personliga värderingar samt om den valda teorin haft inverkan på studiens resultat. Vi har under hela arbetets gång tänkt på att vara objektiva och inte låtit våra egna värderingar

styra i någon riktning. Redan innan vi påbörjade vår uppsats skrev vi ner vårt förhållningssätt till det vi skulle studera. Detta har vi sedan återvänt till för att kunna bli uppmärksammade på om vi styrt materialet i en viss riktning. Resultatet skiljer sig från vår förförståelse då det kommer till våld inom familjerna. Vår förväntning var att våldet skulle få betydligt mer fokus i domarna än vad vi sett. I övrigt har den förförståelse vi haft stämt överens med det resultat vi har. Vi har därför gått tillbaka i materialet för att se om vår förförståelse påverkat resultatet. Vår förförståelse stämmer även till viss del överens med tidigare forskning och teori, vilket kan tyckas märkligt. Men då det är normativa föreställningar som förekommer i forskningen och teorin, är det inte konstigt att vi har liknande föreställningar. Dessa föreställningar präglar samhället i stort och därav även oss.

5.7 Bearbetning & kodning

Rennstam och Wästerfors (2015) skriver om att analysera kvalitativt material, där de beskriver tre sätt att göra detta på, *sortera*, *reducera* och *argumentera*. I detta avsnitt kommer vi att redogöra för vårt tillvägagångssätt gällande bearbetning och kodning genom att ta upp och beskriva de två arbetssätten, sortera och reducera. Det sista arbetssättet dvs. att argumentera beskrivs närmare i metodavsnittet om analys.

Kvalitativt material är ofta omfattande och för att forskaren ska få en överblick kring sitt material är det nödvändigt att korta ner och sortera det material som har samlats in. Rennstam och Wästerfors (2015:221) skriver att det handlar om att lära känna sitt material, genom att läsa materialet om och om igen. Vi har sorterat vårt material på detta sätt. Till en början valde vi att läsa igenom domarna för att få en uppfattning om hur de såg ut och vilka teman som genomsyrade domarna. Därefter läste vi domarna upprepade gånger, vilket gjorde att en struktur och ordning successivt växte fram. Nästa arbetssätt var att reducera det sorterade materialet, vilket Rennstam och Wästerfors (2015:228) menar görs genom att forskaren väljer och väljer bort i det material man har samlat in. Vi har reducerat vårt material för att skapa en god representation av vårt material. En god representation innebär att materialet ska återges på ett selektivt men också på ett korrekt sätt. Vår utgångspunkt har varit att skapa en god representation av vårt material. Vi har återgett domarna på ett selektivt sätt genom att belysa de skillnader i genus som framträder i materialet. Vi har även återgett domarna korrekt. Genom att använda citat ur texten vill vi visa att vi inte har förvrängt texten när vi återgett den.

Vi reducerade vårt material genom olika kategorier och teman som vi skapade för att skönja olika mönster. När vi hade sorterat materialet, i enlighet med Rennstam och Wästerfors (2015) tillvägagångssätt, valde vi ut teman som vi ansåg var relevanta för att få svar på vårt syfte och teman som återfanns i de flesta domar. Vi gjorde därefter en manuell kodning, där vi plockade ut de valda temana med hjälp av överstrykningspennor i olika färger. Efter denna kodning gjorde vi en grafisk framställning i form av en tabell, där vi la in den information vi tagit del av i domarna utifrån de teman vi hade valt ut. Dessa teman var normativa föreställningar, dikotomi och hierarki. När vi kodade domarna utifrån temat normativa föreställningar fick vi en överblick kring vad domarna handlade om och kom till insikt att det var ett alldeles för brett tema. Vi delade därför upp temat i flera delar, vilka vi beskriver här nedan. Temana dikotomi och hierarki valde vi att ta bort, då de inte gick att särskilja från varandra eftersom de ofta samspelar och hänger ihop.

I vår slutliga kodning har vi utgått ifrån olika teman såsom omsorgsförmåga, våld och konflikter, psykisk ohälsa, närvarande fäder, missbruk och mödrar förväntas ta ansvar. Omsorgsförmåga, våld och konflikter var återkommande teman som genomsyrade flera av domarna. Dessa teman valde vi med anledning av detta men också till följd av att vi hittade skillnader i hur de i domarna beskrev fäder och mödrars omsorgsförmåga och deras våld och konflikter. Temana missbruk och psykisk ohälsa var teman som vi först trott var omfattande och hade tänkt ha med under varsin rubrik. Dessa var dock inte så stora teman som vi först trott och vi valde därför istället att ta med dessa domar under andra rubriker. Temat närvarande fäder och temat mödrar förväntas ta ansvar valdes ut på grund av de normativa föreställningar som ligger till grund i samhället i stort, vilket vi bland annat fått ta del av i kunskapsläget. När man kan se mönster i materialet och känner att svaren börjar upprepas har teoretisk mättnad uppnåtts (Bryman 2011:434f). Efter den slutgiltiga kodningen ansåg vi att vi hade ett tillräckligt stort material att arbeta med och vi upplevde en viss mättnad då mönster i de utvalda temana upprepade sig. För kodningsschema se bilaga 1.

5.8 Analys

Som vi nämner inledningsvis i metodavsnittet om bearbetning och kodning kommer vi i detta avsnitt presentera tredje steget i analysprocessen, vilket är att argumentera. När vi argumenterar möter vi något som Rennstam och Wästerfors (2015:220) kallar för

auktoritetsproblemet. Detta problem är att göra sig hörd i forskarvärlden. Genom att argumentera för sin åsikt i relation till sin empiri, menar Rennstam och Wästerfors (ibid) att det finns en större möjlighet till att utforma ett självständigt bidrag. Vi har i vår analys argumenterat för vår empiri i relation till tidigare forskning och teorier och därmed utvecklat ett självständigt bidrag. När vi hade sammanställt det resultat vi fått fram efter att ha kodat vårt material utefter de teman vi valt, studerade vi detta med hjälp av vår teori. Vi letade efter det i materialet som kunde förstås utifrån Yvonne Hirdmans teori genusystemet och genuskontraktet. Vi letade då efter isärhållande beskrivningar mellan vårdnadshavarna, beskrivningar som kunde tolkas utefter att mannen var överordnad kvinnan och hur dessa två logiker samspelade i förvaltningsrättens domar. Efter att vi gjort detta studerade vi vårt resultat för att se om liknande resultat funnits i den tidigare forskning som vi tagit del av. Detta för att kunna se om det skett någon förändring eller om andra mönster framträtt i vårt material än det som tidigare forskats fram.

5.9 Forskningsetiska överväganden

Inom human- och samhällsvetenskaplig forskning finns det forskningsetiska principer att förhålla sig till. Dessa utgår från forskningskravet och individskyddskravet. Forskningskravet innebär att den forskning som bedrivs ska innehålla hög kvalitet och ska röra frågor som är relevanta (Vetenskapsrådet 2002). Vi anser att det vi undersöker är av stor relevans då det är ytterst viktigt att alla, oavsett kön får en rättvis prövning i domstol. Jämställdhet har i Sverige varit ett stort socialt problem och att vårdnadshavare ska kunna prövas lika oavsett kön, är en viktig utgångspunkt inom hela vårt samhälle. Det är ett stort ingripande i familjers liv att barnen tvångsomhändertas. Det är då av yttersta vikt att de eventuella skillnader som görs mellan personer av olika kön synliggörs. Individskyddskravet innebär att individer ska skyddas från kränkning, förödmjukelse, fysisk eller psykisk skada genom exempelvis att inte utsättas för alltför stor insyn i deras levnadsförhållanden (Vetenskapsrådet 2002). När det görs en vetenskaplig undersökning ska dessa krav vägas mot varandra, vilka negativa konsekvenser finns för berörda parter och värdet av den kunskap som förväntas tillkomma med undersökningen. Fyra etiska riktlinjer har utvecklats för att lättare kunna väga kraven mot varandra. Dessa är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (Vetenskapsrådet 2002).

De domar vi har använt till vår uppsats är offentliga och vi hade kunnat använda oss av domarnas riktiga målnummer men då domarna berör personer som är mycket utsatta, har vi valt att aidentifiera dem. Detta har vi gjort eftersom vi anser att det är mest etiskt att göra så. I domarna framkommer både namn och personnummer på samtliga individer som berörs av domen och vi anser att skadan för personerna det berör överstiger nyttan av att ha de riktiga målnumren med i uppsatsen. Vi har i analysen valt att anonymisera vårdnadshavarna och barnen. I citaten har vi därför bytt ut namnen till [nämnden], [modern], [fadern] och [barnet]. Anledningen till att inte skriva ut nämndens rätta namn är för att det då skulle gå att identifiera vilken kommun det handlar om.

I det fall en vill granska vår uppsats går det att på begäran få ut målnummer. Målnummer kommer att lämnas till examinerator inför examination, så att denne har möjlighet att granska vår uppsats på ett tillfredsställande sätt. En annan anledning till att vi inte använder de riktiga målnumren är att vi inte kan uppfylla samtyckeskravet och informationskravet. Det är inte möjligt för oss att få samtycke från individerna som berörs i domarna eller att kunna lämna information om uppsatsen. Detta är inte heller nödvändigt då domarna är offentliga. Nyttjandekravet innebär att allt material som vi tagit fram endast används till denna uppsats och inget annat. När vi är färdiga med uppsatsen kommer de utskrivna domarna att förstöras. Trots att domarna är offentliga vill vi göra vad vi kan för att skydda individerna och inte låta obehöriga läsa domarna via oss.

6. Resultat & Analys

I följande avsnitt kommer empirin att analyseras i relation till genusteorin och kunskapsläget. Detta kommer att göras under olika rubriker, där olika teman presenteras. Under varje rubrik presenterar vi först det resultat som vi fått fram, därefter tolkas materialet utifrån vår valda teori. Sist kopplar vi vårt resultat till den forskning som tidigare gjorts på området.

6.1 Mödrar förväntas ta ansvar

Ett tydligt mönster av att modern är den viktigaste föräldern i barnens liv framkommer i flertalet av de domar vi gått igenom. I samtliga domar har barnen två vårdnadshavare. I flera av domarna är det modern som beskrivs som den som förväntas ta mest ansvar för barnens välmående. I D6 blir detta tydligt i nämndens ansökan:

Dessutom finns det stora risker för barnens hälsa och utveckling då modern inte har skött de läkar- och tandläkarkontakter som barnen har behov av (D6).

Detta är bara ett citat av flera i denna dom där modern nämns som den som brustit i att ta de kontakter som behövs med olika samhällsinstanser. När domen skrivs vet förvaltningsrätten inte var fadern befinner sig men det framgår tydligt att han varit närvarande i barnens uppväxt fram tills nyligen. Trots detta är det modern som skuldbeläggs för de brister som barnen har utsatts för.

Under rubriken skäl för avgörandet kan vi i D9 se att modern ges skulden för brister hos fadern.

[modern] har uppgett att hon, när hon tagit sömntabletter och gått och lagt sig, har lagt över ansvaret för barnen på [fadern] trots att hon vetat att [fadern] tagit narkotika (D9).

Uttalandet belyser en brist hos modern som är tydlig. Hon borde inte lämna över ansvaret till fadern i den situationen. Inte någonstans i domen nämns det faktum att fadern gjort fel då han tagit hand om barnen narkotikapåverkad. Skulden läggs inte på fadern och han behöver därför inte ta ansvar för sina handlingar, ansvaret har förflyttats till modern.

I D5 framkommer i nämndens ansökan att modern inte vetat hur hon skulle ge barnen mat när elen stängdes av på grund av obetalda räkningar.

När elen stängdes av visste [modern] inte hur hon skulle ge [barnet] och [barnet] mat. De fick då äta torra flingor (D5).

Det framkommer här inget om faderns förmåga att tillgodose barnens grundläggande kosthållning. Vidare väljer man i D5 att genomgående i nämndens ansökan belysa moderns åsikter om fadern.

Hon är inte vaken när [fadern] och barnen åker hemifrån. Hon har också berättat att barnen måste duscha på morgonen om de har kissat på sig under natten, och att hon vet att [fadern] inte sköter detta (D5).

Här framkommer faderns brister uttalat genom modern. Modern uppger genomgående att hon vet vad barnens behov är och att hon inte har förmågan att utföra dem. Moderns åsikter om hur fadern borde ta hand om barnen är det som belyses och på så sätt ges hennes åsikter stor tyngd. När inte modern har förmågan att tillgodose barnets behov framgår detta tydligt. Genom att belysa moderns åsikter där hon fått stå till svars för sina och faderns brister, blir det tydligt att modern förväntas vara den som ska kunna ta hand om barnen. Faderns brister, som rimligtvis bör vara stora då barnen beviljas LVU, beskrivs inte annat än genom moderns ord och därför slipper han både skuld och ansvar.

Kvinnan är den som förväntas ta hand om familjen och här inkluderas även fadern dvs. modern ska ta hand om hemmet och alla familjemedlemmar som hör till. Detta kan förstås i enlighet med Yvonne Hirdmans genussystem. Hierarkin i de familjer som vi beskrivit ovan synliggörs på så vis att fäder inte skuldbeläggs när de brister i sitt omhändertagande av barnen. Det finns heller ingen förväntan på dem att ta ansvar i sitt föräldraskap. Dikotomin framträder då isärhållningen inte går att komma ifrån eftersom det är kvinnan som föder barnet. Hirdman (2001) menar att dikotomin kan förändras till viss del men isärhållningen kring barnafödandet kan vi aldrig bortse ifrån och därför är denna logik så svårförändrad. Bilden av att kvinnan ska kunna ta hand om barnet eftersom hon fött det är djup rotad i människor och kan vara en förklaring till varför denna bild fortfarande finns kvar än idag. Genussystemet framträder tydligt i detta resultat, då både dikotomin och hierarkin kan ses genomlöpande i dessa domar.

Isärhållningen kan också förklaras utifrån det Petersson (2006) tar upp gällande utvecklingspsykologin. Hon menar att teorin fokuserar på relationen mellan modern och barnet och då socialt arbete ofta baseras på evidens innebär det att denna teori många gånger ligger till grund för utredningsarbetet. Detta kan vara en bidragande faktor till att det görs skillnad mellan mödrar och fäder i utredningar och att det är modern som framstår som den föräldern ska ta hand om barnet. Vårt resultat stöds även av den forskning som Hertz (2012:209) gjort om normen där modern är den föräldern som har huvudansvaret och att

fadern inte behöver ta samma ansvar. Vidare framkommer i Kåhls avhandling (1995) att fäder inte ansågs viktiga och därmed såg man inte fadern som en resurs för barnet.

6.2 Våldets olika kön

I D25 och D8 får faderns brister och problematik stort utrymme. I dessa domar förekommer hedersrelaterat våld och förtryck. Vad som också har kunnat utläsas från de domar där hedersrelaterat våld förekommit, är att moderns våld inte beskrivits lika ingående som faderns våld. I förvaltningsrättens bedömning, både i D8 och D25 beskrivs moderns våld med en enda mening. Detta kan tolkas som att faderns våld anses vara allvarligare i förhållande till moderns.

I förvaltningsrättens bedömning i D25 går det att läsa att barnet har utsatts för våld från både modern och fadern:

Även [barnet] har berättat detaljerat för både polis och socialtjänsten att hon och hennes syskon har utsatts för upprepat fysiskt våld av både [modern] och [fadern] (D25).

Trots detta utlåtande beskrivs sedan faderns våld ingående genom hela bedömningen. Senare i texten beskrivs att modern inte lyckats skydda barnen för faderns våld. Moderns våld nämns ej, och inte heller att fadern skulle ha skyddat barnen från moderns våld.

Förvaltningsrätten anser även att [modern] inte förmår skydda barnen från det våld och övergrepp som de riskerar i hemmet (D25).

Även i D8 har förvaltningsrätten gjort en liknande bedömning där det framkommer att modern inte har kunnat skydda barnet.

“Hennes mor har inte kunnat skydda henne från det våld som fadern utsatt henne för” (D8).

I denna mening framgår inte på något sätt att även fadern har brutit i sitt föräldraansvar. Även i denna dom har modern utsatt barnet för våld, vilket framgår i förvaltningsrättens bedömning.

Hennes föräldrar har utsatt henne för omfattande kontroll och inskränkningar och därigenom begränsat hennes levnadsutrymme samt har genomdrivit dessa begränsningar genom hot och våldsutövning (D8).

Moderns våld får väldigt lite utrymme trots att det i ovanstående citat framgår att modern också har brukat våld mot barnet.

Även i D1, D9, D13, D15, D19, D29 förekommer våld eller finns misstankar om att våld har förekommit men då utan hedersproblematik. I dessa domar beskrivs inte föräldrarnas våld lika ingående som i de domarna med hedersvåld. I D13 förekommer våld mot barnen från båda föräldrarna. I denna dom är det inte fråga om hedersproblematik. Här hålls båda föräldrarna lika ansvariga för det våld som barnen utsätts för. I D13 används uttrycket föräldrarna och ansvaret och skulden läggs på dem båda.

I D9 framkommer att ett av barnen bevittnat att modern blivit misshandlad av fadern så att hon blött näsblod och barnet har då hjälpt modern och tröstat henne. I förvaltningsrättens bedömning skrivs följande:

Av utredningen i målet framgår att [barnet] och [barnet] har levt i en otrygg och osäker hemmiljö där de återkommande fått bevittnat gräl och verbala konflikter mellan [modern] och [fadern] samt vid några tillfällen även våld (D9).

I citatet ovan beskrivs att våldet endast skett vid några tillfällen och att barnen fått bevittna gräl och konflikter vid återkommande tillfällen. På andra platser i domen framkommer att även våldet skett upprepade gånger. Varför görs denna uppdelning när både våld och gräl skett regelbundet? Våldet förminskas när de sätter det sist i meningen. Våld är av betydligt starkare karaktär än gräl och konflikter, varför får det så lite betydelse?

Föreställningen om tydligt hierarkiska familjer framkommer i de familjer där hedersvåld förekommer. Orsaken till våldet förklaras ingående i dessa. I de familjer där våldet inte är av

hederskaraktär konstateras att våld förekommer men någon anledning anges inte. Våldet kategoriseras och tillskrivs olika betydelse utifrån varför det förekommer. För barn som utsätts för våld av sina föräldrar har kanske orsaken ingen betydelse, det är lika allvarligt oavsett. Hedersvåldet ges en annan styrka och tyngd i berättelsen om våldet trots att det kanske är samma sak.

Genussystemet kan ses i de domar vi beskriver här ovan, dock på olika sätt. Inom ramen för genussystemet framträder olika genuskontrakt. Dessa kontrakt ser olika ut beroende på vilken familjekonstellation och vilken kultur personerna kommer ifrån. När det handlar om hedersvåld kan vi se att genussystemet blir extra tydligt. Maktskillnaden blir således större både mellan mödrar och fäder men också mellan våldets olika betydelse utifrån sättet att beskriva det. I de domar där hedersvåld har förekommit kan det utläsas att fadern ses som "överhuvudet" och att moderns våld förminskas i förhållande till faderns våld. I denna tydliga hierarkiska logik blir även isärhållningen extra framträdande, framförallt då det uttryckligen står att modern inte lyckas skydda barnet från faderns våld. Moderns isärhållning från fadern gör att hon ska skydda sitt barn men det står väldigt lite om att även hon utsätter barnet för våld. Detta skulle kunna tolkas som att moderns våld inte ses som lika allvarligt. Detta då modern ses som en svagare part i förhållande till fadern. Vi har också kunnat se en skillnad i beskrivningen av våldet när det handlar om våld utan hedersförtryck och våld med hedersförtryck. I de genuskontrakt där det inte förekommer hedersvåld läggs fokus på att våld inte är tillåtet och därför blir genussystemet inte framträdande. Förvaltningsrätten väljer att helt fokusera på våldet och bortser från genus. Däremot ges våldet inte stor uppmärksamhet.

Som framkommit i avsnittet kunskapsläge uppger Mattsson (2010) att våld inom familjer tenderar att förminskas och kallas bråk och gräl i utredningar. Detta stämmer överens med vårt resultat i de familjer där hedersvåld inte förekommer. I de familjer där hedersproblematik framträder stämmer det endast överens med moderns våld. I dessa familjer förminskas moderns våld medan faderns våld blir tydligt beskrivet. I Kåhls avhandling (1995) beskrivs att fäder inte ses som lika viktiga som mödrar. Vi ställer oss frågande till varför moderns våld förminskas, borde inte förvaltningsrätten se hennes våld som ett större svek gentemot barnet då hon är den som anses ska kunna skydda barnet enligt genuskontraktet?

6.3 Närvarande fäder

I domarna vi har tagit del av framgår det i sex stycken att fadern uppger att han vill ta hand om barnet/barnen på egen hand. I fem av dessa domar anser socialnämnden inte att fadern är lämplig som omsorgsgivare. I en av dessa domar yrkar socialnämnden att barnen ska placeras enligt LVU i ett jourhem tillsammans med pappan. I domen (D3) uppges att fadern tidigare inte tagit något föräldraansvar och han har använt våld mot barnens moder, vilket barnen bevittnat, detta våld har han dömts för. Vidare framkommer att han har aggressionssvårigheter, vilket han har blivit erbjuden att få behandling för, men tackat nej till. Trots dessa svårigheter bifaller förvaltningsrätten nämndens ansökan om att barnen ska placeras med fadern i ett jourhem, där familjebehandlarna besöker dem tre gånger per vecka. Detta trots att det står klart att fadern har varit våldsam.

Enligt förvaltningsrättens bedömning får det stå klart att [fadern] brukat våld mot [modern] inför [barnet], i enlighet med vad som framgår av tingsrättens dom. Att [fadern] utsatt barnens mamma för våld inför ett av barnen är mycket allvarligt och väcker stark oro över miljön som barnen vuxit upp i (D3).

I domen framkommer att barnen ska placeras på förskola på heltid för att kunna kontrolleras. Detta innebär att förskolan används som en kompensation för pappans brister. I D2 beskrivs en fader med långvarig psykisk ohälsa, vilket gjort att han tidigare varit inlagd på sjukhus. Han har liksom fadern i D3 varit frånvarande i delar av barnets liv. Fadern i D2 har varit engagerad i barnet men har på grund av att han bor på annan plats i Sverige och att han varit under behandling inte kunnat ta fullt ansvar. Fadern har nu blivit frisk från sin psykiska ohälsa och önskar ta hand om sitt barn. Läkarutlåtande styrker att han sedan ett år tillbaka mår bra och arbetar heltid. Modern har blivit utredd på familjehem utifrån att se om hon anses ha tillräcklig föräldraförmåga, fadern har inte blivit erbjuden detta. I denna dom anser förvaltningsrätten att fadern inte har förmåga att ta hand om barnet på egen hand. I domen skriver de att eftersom modern misslyckats med att ta hand om barnet, kommer fadern inte heller att lyckas. Förvaltningsrätten anser att detta barn måste ha två vuxna, inte bara en, eftersom mamman inte klarat det på egen hand.

Nämnden har gjort bedömningen att [barnet] behöver tillgång till två trygga vuxna och stabila hemförhållanden över tid samt föreslagit att [barnet] ska placeras i ett

familjehem, efter jourhemsplacering. Förvaltningsrätten instämmer i denna bedömning (D2).

Fadern är villig att ta emot stödinsatser från olika samhällsaktörer, men trots det görs gällande att hans tidigare psykiska ohälsa gör honom olämplig att tillgodose barnets behov. Barnets placeras därför istället i familjehem till skillnad från D3 där barnen placerades med fadern trots tidigare våldshistorik och aggressionsproblematik.

Precis som i D2 framkommer det i D20 att modern blivit erbjuden en placering med barnet på ett utredningshem och att hon tackat nej till detta. Vidare framkommer att fadern har, till följd av samarbetssvårigheter med socialtjänsten, inte blivit erbjuden samma möjlighet. Även i D23 går att läsa att modern har blivit erbjuden en placering med barnet och att fadern inte har fått samma erbjudande trots att han uppgett att han vill att barnet ska bo hemma hos honom. I D16 uttrycker fadern att han aldrig blivit erbjuden frivilliga insatser, då fokus varit att erbjuda dessa till modern. I D4 anser socialnämnden att fadern inte är lämplig omsorgsperson då han tidigare har haft missbruksproblem samt att det förekommit svåra konflikter mellan honom och barnens moder. Faderns situation har nu ordnats upp och förvaltningsrätten gör därför en annan bedömning än socialnämnden och avslår ansökan. De motiverar sitt beslut enligt följande:

Barnen är trygga i sin hemmiljö och söker [faderns] uppmärksamhet [...] Barnen visar tydligt att de är trygga i sin hemmiljö med sin pappa. [Fadern] uppger att ansökan från [nämnden] har varit en väckarklocka för honom. Han är beredd att ta emot all hjälp och stöd han kan få samt att engagera sig i såväl barnens skolgång samt hälso- och sjukvårdsbesök (D4).

Eftersom fadern uppger att han tagit till sig de insatser som han fått från socialtjänst och skola och att han nu är beredd att ta emot mer hjälp på frivillig väg, finns det nu ingen grund för LVU. Även i D18 har fadern på frivillig väg tagit emot insatser som lett till en förbättring som gör att förvaltningsrätten avslår nämndens ansökan. Här kan vi se att socialtjänstens insatser har haft stor betydelse för fäderna. Precis som i D3 och i D4 visar här att socialtjänstens insatser kan leda till stor förändring som i dessa fall gjort att barnen har sluppit ett så stort ingripande som ett LVU innebär.

Enligt SOU (2015:71) ska socialnämnden erbjuda föräldrarna den hjälp och det stöd som de behöver för att kunna uppfylla de krav som ställs på föräldraskapet. Vi kan se att båda föräldrarna inte alltid blir erbjudna detta. I de domar där fäder uppgett att de inte blivit erbjudna insatser framkommer det att mödrarna alltid blivit tillfrågade och här ses en tydlig isärhållning. Insatser erbjuds inte på lika villkor. Varför erbjuds inte föräldrarna samma möjlighet till att utvecklas i sin omsorgsförmåga? Socialnämnden upprätthåller genussystemet då de tar ett normativt ställningstagande och i de flesta fall endast erbjuder insatser till modern. Enligt genussystemet är det självklart att modern ska kunna ta hand om sitt barn, därför erbjuds hon också stöd i detta. Faderns omsorgsförmåga ses inte som lika självklar och därför får han inte samma möjligheter utan tvingas kämpa för rätten till sitt eget barn på ett annat sätt än modern. På detta sätt blir dikotomin framträdande. Maktförhållandet förskjuts i dessa fallen. Männens som vill kunna ta hand om sina barn på egen hand bryter mot genussystemet som innebär att modern är den huvudsakliga omsorgsgivaren. Att bryta mot genussystemet innebär bland annat att makt förloras. Faderns överordnade position förminsas, då han inte ges möjligheten till att själv välja om han ska ta emot hjälp eller inte. Det genuskontrakt som finns här bestämmer att faderns föräldraskap inte ska stärkas medan moderns föräldraskap är mer självklart och därför måste ges stöd i att förbättra sina förmågor. Det blir dock en paradox i vårt resonemang. Det skulle även kunna tolkas som att mannens maktposition inte förändras utan snarare stärks. Han har ingen förväntan på sig att ta hand om barnet och skuldbeläggs inte heller när han inte gör detta.

I Peterssons (2006) avhandling framgår att faders närvaro ses som något som inte förväntas av honom. I de domar vi har granskat skulle det kunna vara anledningen till att fäder inte har fått samma möjligheter som mödrarna i att få hjälp att utvecklas som förälder. Petersson (2006) uppger även att när en fader är närvarande tillskrivs hans närvaro stor betydelse. Detta kan vi se i D3, där fadern uppenbart har stora brister i sin omsorgsförmåga men trots det får omfattande insatser och hans positiva utveckling beskrivs mycket ingående av både nämnden och i förvaltningsrättens bedömning. I förhållande mellan fadern i D3 och fadern i D2 kan vi se att fadern i D2, som lider av psykisk ohälsa, bryter mot normen genom att visa sig svag medan fadern som är våldsam och aggressiv till viss del upprätthåller normen av en stark och auktoritär man. Båda dessa fäder har varit frånvarande och kommer nu tillbaka. Trots detta får de en mycket olik bedömning. Fadern som visar sig svag anses inte kunna ta hand om sitt barn medan fadern som visar en stark sida anses kunna stärkas i sin föräldraförmåga. Dessa två fäder ingår i olika genuskontrakt då de uppvisar helt olika egenskaper trots att de tillhör

samma biologiska kön. Detta får oss att undra över hur mycket förvaltningsrätten styrs av normativa föreställningar kring genus i hur de dömer vem som får ta hand om sitt barn.

I Bangura Arvidssons (2003) forskning framkommer att fäder inte ses som lika ansvarsfulla föräldrar. Detta kan vi se i exempelvis D2 där fadern anser att han kan och vill ta hand om barnet men förvaltningsrätten dömer att barnet ska bli placerad i ett familjehem och inte hos fadern.

6.4 Omsorgsförmåga

I flera domar görs olika beskrivningar av modern respektive faderns omsorgsförmåga. Exempel på detta visar sig i D26 där förvaltningsrätten skriver att modern brustit i den grundläggande omsorgen av barnet och i sin känslomässiga tillgänglighet. I denna dom nämns inte faderns känslomässiga tillgänglighet. Istället beskrivs faderns brister i form av att han brustit i gränssättning av barnet. I förvaltningsrättens bedömning i D24 beskrivs moderns svårigheter ingående medan faderns svårigheter mest görs som ett kort nämnande:

[modern] har påtagliga svårigheter att förstå abstrakta frågor och resonemang och hon har svårt att resonera kring [barnets] behov på ett djupare plan än det mest grundläggande och praktiska. Inte heller [fadern] visar att han förstår vilka behov [barnet] har (D24).

Detta kan tolkas som att fadern inte har samma krav på sig som modern. Hans ansvar blir inte lika påtagligt och han får därför inte samma utrymme i domen. Liknande beskrivningar görs i fler av domarna. I D7 använder förvaltningsrätten begreppen känslomässig trygghet när de beskriver modern och trygghet och stabilitet när de beskriver fadern. I D21 beskrivs att modern har brustit i att tillgodose barnets känslomässiga behov, medan fadern inte har kunnat tillgodose barnets behov gällande sjukvård och skola. Ovanstående skulle kunna tolkas som att det är moderns uppgift att knyta an känslomässigt och kunna tillgodose barnets behov medan fadern mer ska stå för stabilitet och konkreta uppgifter.

I D27 konstaterar förvaltningsrätten att båda föräldrarna lider av psykisk ohälsa, dock beskrivs moderns känslomässiga tillgänglighet gentemot barnen och hennes psykiska ohälsa

mer ingående. Om fadern nämns det att han påbörjat medicinering mot sin psykiska ohälsa, men inget ytterligare står beskrivet om hur hans omsorgsförmåga påverkas av hans mående.

I D5 finns ingående beskrivningar om moderns brister men inget om faderns. Eftersom LVU beviljas bör det finnas brister hos båda föräldrarna. Det framkommer i domen att fadern och modern har separerat och att faderns önskemål är att barnen bor växelvis hos honom. Trots detta finns det inget i domen som beskriver varken styrkor eller svagheter i hans omsorgsförmåga. Det enda som framkommer är att fadern inte har kunnat kompensera för moderns brister.

Vidare konstaterar förvaltningsrätten att barnens behov av trygghet och stimulans har eftersatts på grund av att [modern] har en egen problematik för vilken hon behöver stöd och vård, och att [fadern] inte har förmåga att kompensera för [moderns] svårigheter (D5).

Nämnden har i D10 gjort en liknande bedömning som i D5, där de beskriver moderns omsorgsförmåga i högre utsträckning än faderns. Det framgår dock att fadern inte anses lämplig som omsorgsgivare då barnet har ett särskilt vårdbehov och då barnet saknar relation till honom. Faderns omsorgsförmåga är dock inte utredd och hur de vet att han saknar omsorgsförmåga framgår ej i domen.

Till skillnad från ovanstående domar där moderns psykiska ohälsa och brister får störst utrymme är det i D7 istället faderns psykiska ohälsa och brister som får mest plats. Detta beskrivs i nämndens ansökan samt förvaltningsrättens bedömning ingående i D7. Faderns psykiska ohälsa tas på stort allvar. Modern i samma dom missbrukar cannabis. Detta tas upp i domen men inte alls så ingående som faderns psykiska ohälsa. Faderns svårigheter utgör nästan en hel sida i förvaltningsrättens avgörande. Moderns missbruk samt att hon utsatts för våld, upptar endast en fjärdedels sida. Hur faderns psykiska ohälsa påverkat hans föräldraförmåga beskrivs tydligt och ingående, medan det i moderns fall mest konstateras att hon har ett missbruk, men inte hur detta leder till att hon brister i omsorgen. Moderns omsorgssvikt ges inte lika stor uppmärksamhet trots att det framgår att hennes missbruksproblematik har pågått under en lång period. Detta kan också kopplas till föregående avsnitt *närvarande fäder* där faderns psykiska ohälsa i D2 också beskrivs

ingående och som gör att han inte anses ha tillräcklig omsorgsförmåga. Varför tas faderns psykiska ohälsa på större allvar än moderns problematik i vissa av domarna?

Vi har även i 7 av de 29 domar vi tagit del av kunnat se att föräldrarnas omsorgsförmåga beskrivs gemensamt. Det görs ingen uppdelning mellan de båda vårdnadshavarna i D8, D13, D14, D21, D22, D23 och D28. Exempel på detta beskrivs i förvaltningsrättens bedömning i D28.

Bristerna gällande stimulans och känslomässig trygghet uppges avse att föräldrarna är känslomässigt otillgängliga och inte förmår att tillgodose [barnets] behov av samspel och en trygg anknytning (D28).

Här sammanfogas föräldrarna och båda föräldrarna tillskrivs samma egenskaper och brister både vad gäller den känslomässiga tillgängligheten och omsorgsförmågan. Detta står beskrivet på liknande sätt i alla de ovanstående domarna.

Inledningsvis i detta avsnitt har vi kunnat se att det finns en skillnad i hur man beskriver föräldrarnas olika egenskaper, det sker en isärhållning. Dikotomin framträder då modern förväntas vara känslomässigt tillgänglig, hon ska kunna dela med sig av sina känslor för att kunna knyta an till barnet. När modern inte kan uppfylla de behovet ges det stor betydelse, hon bryter mot genuskontraktet. Fadern beskrivs som trygg och stabil. Han ska kunna ta ansvar för barnet men på ett konkret och handfast sätt. Detta gör att hans känslor isärhålls från moderns. Hierarkin är mindre framträdande än dikotomin men den kan ändå skönjas på så vis att fadern ska visa trygghet och stabilitet och vara den som är den starka parten och inte känslomässigt svag. Genussystemet framträder och utifrån detta även genuskontraktet som innefattar de egenskaper som tillskrivs respektive förälder. När fadern visar känslor bryter han mot genuskontraktet vilket vi tydligt kan se i D7 där fadern lider av psykisk ohälsa. Detta stöds också av Hertz (2012) som menar att människor tillskrivs egenskaper kopplade till vilket kön man tillhör. Modern och fadern ges stor uppmärksamhet när de bryter mot genuskontraktet. Skillnaden är att det är olika normer som bryts, fadern bryter normen när han vill ta hand om sitt barn och modern bryter normen när hon inte vill eller saknar förmågan att ta hand om barnet.

Vi har också kunnat utläsa att föräldrarnas egenskaper i vissa av domarna beskrivs tillsammans. I just de här domarna finns varken genussystemet eller genuskontraktet. Eftersom förvaltningsrätten inte gör någon individuell beskrivning av de båda vårdnadshavarna, varken utifrån genus eller några andra egenskaper.

7. Avslutande diskussion

Syfte med denna studie var att utifrån ett genusperspektiv undersöka hur de i förvaltningsrätten belyser barnets vårdnadshavare i domar där socialnämnden ansökt om beredande av vård enligt 1 och 2 §§ LVU. För att få svar på våra frågeställningar som var hur moder, fadern och de i relation till varandra framställs i förvaltningsrättens LVU-domar har vi analyserat 29 domar.

I vår analys har vi kunnat se att det görs skillnad mellan män och kvinnor i förvaltningsrättens LVU-domar. Det framkommer ett mönster av att modern skuldbeläggs oftare än fadern för de brister som framkommer i barnens omsorg. Den förväntan som finns på att modern ska kunna ta hand om barnen finns inte i lika hög utsträckning hos fadern. När barnen har utsatts för våldshandlingar så har en skillnad kunnat utläsas både vad gäller kön och även skillnad i beskrivning av våldet beroende på vem som utfört det. När våldet har varit av hederskaraktär förminskas moderns våld då hennes våld knappt benämns medan faderns våld benämns oftare och ses allvarligare. När det inte är hedersproblematik som är orsak till våldet kan vi se att det inte ges lika stor uppmärksamhet och det görs ingen större skillnad mellan könen. Däremot beskrivs våldet på ett mildare sätt än när det finns en hedersproblematik. Det var för oss ett oväntat resultat och något som vi kan se hade behövts lyftas fram och se närmare på. Barn ska aldrig få utsättas för våld och oavsett vilken anledning som ligger bakom våldet måste det ges en rättvis beskrivning så att alla barn skyddas mot att bli utsatta för våld.

Vi har även kunnat se att det är vanligare att socialnämnden erbjuder insatser enbart till mödrar och inte till fäder. I tidigare forskning framkommer att faderns närvaro inte är något som förväntas av honom. Detta skulle kunna vara anledningen till att han inte erbjuds samma möjligheter till hjälp att utvecklas som förälder. Man gör en skillnad mellan föräldrarna då man förutsätter att modern har både vilja och möjlighet att utvecklas i sin föräldraroll medan fadern inte har motsvarande förväntan på sig. I de fall där fadern har fått insatser från socialtjänsten kan vi se att detta har lett till en positiv utveckling och förvaltningsrätten har

bedömt att ett omhändertagande inte har varit nödvändigt. Här kan vi se att det skulle kunna vara av stor vikt att socialnämnden erbjuder insatser till båda föräldrarna, så att båda får samma förutsättningar att lyckas. Det skulle i förlängningen kunna leda till att fler barn slipper skiljas från sina föräldrar. När föräldrarnas omsorgsförmåga beskrivs i domarna finns tendenser till normativa föreställningar kring deras egenskaper utifrån kön. Moderns brister i omsorgsförmågan beskrivs i större utsträckning utifrån känslor medan faderns brister beskrivs i termer av struktur och konkreta handlingar. Vidare har vi även kunnat se att när en av föräldrarna bryter mot könsnormen ges detta stor uppmärksamhet då det finns en mer ingående beskrivning i domarna. Slutligen har vi kunnat se att föräldrarnas egenskaper beskrivs gemensamt genomgående i några av domarna. De använder sig av ordet föräldrarna och på så sätt tilldelar de föräldrarna samma egenskaper.

Då en jämställdhetsintegrering är pågående inom det svenska rättsväsendet är vår förhoppning att frågan om jämställdhet lyfts och att könsskillnader synliggörs så att alla får en rättvis prövning. Vi tror att förvaltningsrätten försöker vara helt neutral i fråga om kön när föräldrarna skrivs gemensamt. Vi tror att jämställdhetsintegreringen skulle kunna vara en anledning till detta. När föräldrarna tillskrivs exakt samma egenskaper blir följden att det inte blir en individuell prövning för vårdnadshavarna. Att vara könsneutral innebär att inte göra skillnad på människor utifrån vilket kön de tillhör. Att göra skillnad på människors olika egenskaper är dock en viktig del i det sociala arbetet för att kunna hitta den enskildes styrkor för att kunna skapa positiv förändring. Hertz (2012) påpekar att för att kunna undvika könsnormativa bedömningar är det viktigt att synliggöra de föreställningar som finns för att öka medvetenheten om dem istället för att sopa dem under mattan. Genom att tillskriva föräldrarna samma egenskaper går det att undvika att reflektera över sina egna föreställningar och på så vis komma undan ansvaret. Då forskning saknas på området, vet vi inte hur det varit tidigare och kan heller inte se om någon förändring har skett sedan införandet av jämställdhetsintegreringen. Det skulle vara intressant att längre fram göra en liknande studie som denna för att se om det då fortfarande föreligger skillnader i genus i förvaltningsrättens LVU-domar.

8. Litteraturlista

Bangura Arvidsson, Maria (2003). *Ifrågasatta fäder. Olika bilder av fäder till socialt utsatta barn*. Lund: Socialhögskolan.

Bergström, Göran & Boréus, Kristina (2012). samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys. I: Bergström, Göran, Boréus, Kristina (Red.). *Textens mening och makt*. Lund: Studentlitteratur.

Björnberg, Ulla (2016). Familj, arbete och omsorg. I: Lundberg, Anna & Werner, Ann (red). *En introduktion till genusvetenskapliga begrepp*. Göteborg: Nationella sekretariatet för genusforskning.

Blomberg, Eva & Humlesjö, Inger (2000). Genuskontrakt och historisk logik. *Häften för kritiska studier*. Vol. 33, nr. 2, s.2–3.

Bryman, Alan (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 2. Uppl. Malmö: Liber.

Byrman, Gunilla & Skoglund, Astrid (2018). *Kvinnor och män i domar: En forskningsrapport om språkliga genuskonstruktioner i domar om brottmål, vårdnadsmål och LVU-mål*. Växjö.

Eriksson-Zetterquist, Ulla & Ahrne, Göran (2011). Intervjuer. I: Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red.). *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber.

Hertz, Marcus (2012). *Från ideal till ideologi. Konstruktioner av kön och etnicitet inom socialtjänsten*. Örebro universitet.

Hirdman, Yvonne (1988). Genussystemet - reflexioner kring kvinnors sociala underordning. *Kvinnovetenskaplig tidskrift*, nr 3/1988

Hirdman, Yvonne (2001). *Genus - om det stabila föränderliga former*. Stockholm: Liber.

Hirdman, Yvonne (2014). *Vad bör göras? Jämställdhet och politik under 50 år*. Stockholm: Ordfront.

Holme, Idar Magne & Krohn Solvang, Bernt (1997). *Forskningsmetodik om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur.

Inspektionen för vård och omsorg (2015). *Du som är förälder till ett placerat barn*.
<https://www.ivo.se/for-privatpersoner/for-placerade-barn-och-unga/du-som-ar-foralder-till-ett-placerat-barn/>. Hämtat: 2018-12-11.

Justitiedepartementet (2017). *Föräldrar och barn - kortfattat om lagstiftningen*.
Regeringskansliet.

Kåhl, Ingela (1995). *Socialarbetarkåren - den lindansande professionen*. Lund: bokbox förlag.

Mattsson, Tina (2010). *Kön och genus i det sociala arbetet*. Working-paper serien nr 3. Lund: Socialhögskolan.

Mattsson, Titti (2016). Juridik i socialt arbete. I: Meeuwisse, Anna, Swärd, Hans, Sunesson, Sune, Knutagård, Marcus (red.) *Socialt arbete en grundbok*. Stockholm: Natur & Kultur.

Petersson, Gunilla (2006). Närvarande mödrar och tillräckligt frånvarande fäder. Om socialtjänstens bedömningar av föräldrars omsorg. *Socialvetenskaplig tidskrift*, nr 1 sid 51–65.

Regeringskansliet (2011). *FN:s konventioner om mänskliga rättigheter*.
<https://www.regeringen.se/49baf9/contentassets/d6d5653029e14e338a4b86f5f4b34c6b/fns-konventioner-om-manskliga-rattigheter> Hämtat: 2018-11-26.

Rennstam, Jan & Wästerfors, David (2015). Att analysera kvalitativt material. I: Ahrne, Göran. & Svensson, Peter. (red.). *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber AB.

Schiratzki, Johanna (2007). Gender in court - in the best interests of the child - A report from a research project on adjudication of parental responsibility in Swedish courts. *Scandinavian studies in law*, vol. 50, pp. 477–494

Schlytter, Astrid (1999). *Kön och juridik i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.

Schlytter, Astrid (2000). Kvinnokroppen som text. *Socialvetenskaplig tidskrift*, nr 1–2 sid 109–119.

SFS 1974:152. *Kungörelse om beslutad ny regeringsform*.

SFS 1990:52. *Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga*.

SFS 2001:453. *Socialtjänstlag*.

Socialstyrelsen (2016). *Socialtjänstens ansvar*. <http://www.kunskapsguiden.se/barn-och-unga/Teman/samverkan-kring-barn-och-unga/Sidor/Socialtj%C3%A4nstens-ansvar.aspx>. Hämtat: 2018-11-26.

SOU 2005:66. *Makt att forma samhället och sitt eget liv - jämställdhetspolitiken mot nya mål*. Slutbetänkandet av jämställdhetspolitiska utredningen.

SOU 2015:71. *Barns och ungas rätt vid tvångsvård - förslag till ny LVU*. Slutbetänkandet av utredningen om tvångsvård för barn och unga.

Svensson, Peter & Ahrne, Göran (2015). Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt. I: Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red.). *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber.

Svensson, Peter (2015). Teorins roll i kvalitativ forskning. I: Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red.). *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber.

Sveriges domstolar (2015). *Handlingsplan för jämställdhetsintegrering i Sveriges domstolar 2016–2018*.

Sveriges domstolar (2017a). <http://www.domstol.se/Om-Sveriges-Domstolar/Domstolarna/Forvaltningsratt/>. Hämtat 2018-11-16.

Sveriges domstolar (2017b). <http://www.domstol.se/Myndighetsbeslut/Mal-i-forvaltningsdomstol/Tvangsvard/Vard-av-unga/>. Hämtat 2018-11-26.

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: vetenskapsrådet. <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>. Hämtat 2018-11-28.

Wiklund, Stefan (2006). *Den kommunala barnavården - om anmälningar, organisationer och utfall*. Stockholm: institutionen för socialt arbete - Socialhögskolan.

9. Bilaga 1

Kodningsschema
Närvarande fäder
Omsorgsförmåga
Våld och konflikter
Mödrar förväntas ta ansvar

10. Bilaga 2

Rättsfall

	Barnet/Barnen	Problematik	Avgörandet
D1	6-årig flicka	Missbruk & våld	LVU beviljas
D2	7-årig flicka	Psykisk ohälsa	LVU beviljas
D3	3-årig flicka & 2-årig pojke	Missbruk & våld	LVU beviljas
D4	9-årig flicka & 8-årig pojke	Konflikter & våld	LVU beviljas
D5	9-årig pojke & 7-årig flicka	Brister i omsorgen	LVU beviljas
D6	12-årig pojke & flickor i åldrarna 17, 15, 13, 11, 8 & 3	Kriminalitet	LVU beviljas
D7	6-årig flicka	Psykisk ohälsa & missbruk	LVU beviljas
D8	16-årig flicka	Hedersrelaterat våld & förtryck	LVU beviljas
D9	6-årig flicka & 5-årig pojke	Missbruk, psykisk ohälsa & våld	LVU beviljas
D10	8-årig pojke	Brister i omsorgen	LVU beviljas
D13	5-årig flicka & 3-årig flicka	Våld	LVU beviljas
D14	9-årig flicka	Våld & konflikter	LVU beviljas
D15	7-årig pojke	Missbruk	LVU beviljas
D16	6-årig pojke & 4-årig pojke	Missbruk & psykisk ohälsa	LVU beviljas
D18	8-årig pojke	Brister i omsorgen	LVU avslås
D19	3-årig pojke	Psykisk ohälsa & våld	LVU beviljas
D20	2-årig flicka	Brister i omsorgen	LVU beviljas
D21	14-årig pojke	Psykisk ohälsa, missbruk & konflikter	LVU beviljas
D22	16-årig flicka, 10-årig flicka, 13-årig pojke & 4-årig pojke	Brister i omsorgen	LVU beviljas
D23	6-årig pojke	Våld & kognitiva svårigheter	LVU beviljas

D24	3-årig pojke	Kognitiva svårigheter & bristande föräldraförmåga	LVU beviljas
D25	Flicka 12år, flicka 4år, pojke 14år	Våld	LVU beviljas
D26	16-årig flicka	Våld, sexuellt ofredande & bristande föräldraförmåga	LVU avslås
D27	12-årig flicka & 8-årig pojke	Psykisk ohälsa	LVU beviljas
D28	Pojke omkring 1-årsåldern	Brister i omsorgen	LVU beviljas
D29	10-årig flicka & 7-årig pojke	Våld	LVU avslås